

АНАЛІТИК
АУДИТОРСЬКА ФІРМА

ЕКОНОМІКА ФІНАНСИ ПРАВО

ЩОМІСЯЧНИЙ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

№ 1/2'2017

(видається з 1994 року)

ISSN 2409-1944

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата з економічних і юридичних наук

Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2015 р. №1328 (економічні науки), Наказ Міністерства освіти і науки України від 11 липня 2016 р. № 820 (юридичні науки). Реєстраційне свідоцтво серії КВ № 21620-11520ПР від 12 жовтня 2015 р.

Засновники:

Аудиторська фірма "Аналітик" спільно з Академією муніципального управління та Національною академією внутрішніх справ України

Статті обов'язково проходять

відбір, внутрішнє і зовнішнє рецензування

Рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Національної академії внутрішніх справ України (Протокол №1 від 20 січня 2017 року) та Вченою Радою Академії Муніципального Управління (Протокол №1 від 24 січня 2017 року). Повний або частковий передрук матеріалів журналу

допускається лише за згодою редакції. Відповідальність за добір і викладення фактів несуть автори. За зміст та достовірність реклами несе відповідальність рекламодавець.

Підписано до друку 27.01.2017

Формат 60/84/8

Наклад – 250 прим.

Адреса редакції: 01001, м. Київ, вул. Хрещатик, 44

Телефони: (050) 735-43-41, (096) 221-88-61

Факс: (044) 278-05-88

Е-mail: efp.redaktor@gmail.com

Сайт: www.efp.in.ua

Суб'єкт видавничої
справи

© "Аналітик", 2017
© "Економіка. Фінанси. Право",
2017

Типографія: ТОВ "Міжнародний бізнес
центр"

Керівник редакційної колегії з економічних наук:

Дацій Олександр Іванович, д.е.н., професор, в.о. ректора Академії муніципального управління, Заслужений працівник освіти України

Заступник керівника редакційної колегії з економічних наук:

Бутинець Тетяна Анатоліївна, д.е.н., професор, професор кафедри економіко-правових дисциплін Національної академії внутрішніх справ

Члени редакційної колегії з економічних наук:

Невелєв Олександр Михайлович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності та адміністративного менеджменту Академії муніципального управління

Вініченко Ігор Іванович, д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

Іванюта Василь Фалімонович, д.е.н., доцент, професор кафедри бізнес-адміністрування та зовнішньоекономічної діяльності Полтавського університету економіки і торгівлі

Клименюк Микола Миколайович, д.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту Академії муніципального управління

Кондрашихін Андрій Борисович, д.е.н., доцент, завідувач кафедри державних та місцевих фінансів Академії муніципального управління

Корецька Світлана Олександрівна, д.е.н., доцент

Манцевич Юрій Миколайович, д.е.н., доцент, завідувач секретаріату Комітету Верховної Ради України з питань будівництва, містобудування і житлово-комунального господарства

Потишняк Олена Миколаївна, д.е.н., доцент, професор кафедри організації виробництва, бізнесу та менеджменту Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка

Прушківський Володимир Геннадійович, д.е.н., професор, перший проректор Запорізького національного технічного університету

Сук Петро Леонідович, д.е.н., доцент, професор кафедри бухгалтерського обліку і аудиту Національного університету біоресурсів і природо-користування України

Ткаченко Сергій Анатолійович, к.е.н., доцент, виконуючий обов'язки ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

Царенко Оксана В'ячеславівна, д.е.н., доцент, завідувач кафедри обліку і аудиту Академії муніципального управління

Керівник редакційної колегії з правових наук:

Константинов Сергій Федорович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри адміністративної діяльності НАВС

Шеф-редактор:

Головач Володимир Володимирович, к.ю.н., голова правління Аудиторської фірми "Аналітик", Заслужений юрист України

Випусковий редактор:

Куцяк Олександр Анатолійович

Заступник редакційної колегії з правових наук:

Лоцихін Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, декан юридичного факультету Академії муніципального управління, Заслужений економіст України

Члени редакційної колегії з правових наук:

Баймуратов Михайло Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Маріупольського державного університету, заслужений діяч науки і техніки України

Бичкова Світлана Сергіївна, д.ю.н., професор, заступник начальника кафедри цивільного права і процесу Національної академії внутрішніх справ

Василинчук Віктор Іванович, д.ю.н., професор, професор кафедри спеціальної техніки та оперативно-розшукового документування Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Глушков Валерій Олександрович, д.ю.н., професор, завідувач спеціальною кафедрою № 1 Національної академії Служби безпеки України, заслужений юрист України

Джужа Олександр Миколайович, д.ю.н., професор, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ, заслужений юрист України

Кампо Володимир Михайлович, к.ю.н., доцент, громадський діяч, заслужений юрист України

Клименко Олена Вікторівна, к.ю.н., доцент, доцент кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

Кононенко Леонід Минович, к.ю.н., професор, професор кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Копан Олексій Володимирович, д.ю.н., професор, провідний науковий співробітник наукової лабораторії з проблем досудового розслідування навчально-наукового інституту № 1

Литвин Олександр Петрович, к.ю.н., професор, професор кафедри публічно-правових дисциплін Університету сучасних знань

Луць Володимир Васильович, д.ю.н., професор, завідувач відділу проблем приватного права Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф.Г. Бурчака НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України

Озерський Ігор Володимирович, д.ю.н., доцент, професор кафедри кримінального права та правосуддя Запорізького національного університету, академік міжнародної кадрової академії, відмінник освіти України, радник юстиції

Приходько Христина Вікторівна, к.ю.н., професор, доцент кафедри муніципального, цивільного та адміністративного права Академії муніципального управління

Фрицький Юрій Олегович, д.ю.н., професор, професор кафедри теорії, історії держави і права та конституційного права Академії муніципального управління

ЗМІСТ

Л.П. ШАПОВАЛ, Л.І. СКРИПНИК. Адаптивність страхового ринку до умов нестабільності ринку фінансових послуг України	4
І.А. ДМИТРИЄВ, І.Ю. ШЕВЧЕНКО. Обґрунтування доцільності створення бізнес інкубатора на базі кафедри економіки підприємства ХНАДУ	9
І.В. ЛІГАНЕНКО. Мотиваційний механізм інтелектуального підприємництва	14
В.Ю. ФІЛІПОВ, Н.О. ДИШКАНТ. Аналіз інструментів комплексної рейтингової оцінки діяльності банку	18
А.О. БЛИЗНЮК, О.М. ШЕРШЕНЮК. Прояви та напрямки подолання тіньової економіки	23
С.А. ТКАЧЕНКО. Корпоративні альтернативи управління виробництвом	25

АНОТАЦІЇ, КОМЕНТАРІ, КОНСУЛЬТАЦІЇ

Консультація-інтерв'ю з Бондарем Валерієм Петровичем. Актуальні питання головного бухгалтера торгівельного підприємства	29
Консультація Кочерова Михайла Вікторовича. Процедури злиття та поглинання підприємств	33
Консультація Самусевой Ольги Петровны. Доначисление налога на добавленную стоимость	36
Консультація Бондарчука Владимира Игоревича. Изменения в законодательстве, внесенные с января 2017 г., касательно зарплаты, больничных, ставок налогов	38
С.І. ПРИЛИПКО, О.Г. ВЕЛИЧКО. Інформація про стан аудиторської діяльності в Україні	41
О.М. КИРИЛЕНКО, Е.І. ДАНИЛОВА. Методологічні аспекти планування експлуатаційних витрат на малодіяльних дільницях залізниць	44

ШАПОВАЛ

Людмила Петрівна
Shapoval26@meta.ua

УДК 368.04

СКРИПНИК

Лариса Іванівна
malynka777@yandex.ruАДАПТИВНІСТЬ СТРАХОВОГО РИНКУ
ДО УМОВ НЕСТАБІЛЬНОСТІ РИНКУ
ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИAN ADAPTIVITY OF INSURANCE
MARKET IS IN TERMS INSTABILITIES
OF MARKET OF FINANCIAL SERVICES
OF UKRAINE

к.е.н., доцент кафедри
фінансів і кредиту, Кремен-
чуцький національний універ-
ситет ім. Михайла Остр-
градського

Кременчуцький національний
університет ім. Михайла
Остроградського

У статті розглянуто місце та значення страхового ринку в структурі ринку фінансових послуг України, проаналізовано основні показники його діяльності, досліджено проблеми адаптації страхового ринку до умов нестабільної кон'юнктури ринку фінансових послуг і змін конкурентного середовища.

В статье рассмотрено место и значение страхового рынка в структуре рынка финансовых услуг Украины, проанализированы основные показатели его деятельности, исследованы проблемы адаптации страхового рынка к условиям нестабильной конъюнктуры рынка финансовых услуг и изменений конкурентной среды.

In the article a place and value of insurance market are considered in the structure of market of financial services of Ukraine, basic his performance indicators are analysed, the problems of adaptation of insurance market are investigational to the terms of the unstable state of affairs of market of financial services and changes of competition environment.

Ключові слова: страховий ринок, страхові компанії, адаптивність, ринок фінансових послуг, активи, капітал, фінансові послуги, нестабільність

Ключевые слова: страховой рынок, страховые компании, адаптивность, рынок финансовых услуг, активы, капитал, финансовые услуги, нестабильность

Keywords: insurance market, insurance companies, adaptivity, market of financial services, assets, capital, financial services, instability

ВСТУП

Ринок страхування є важливою складовою ринку фінансових послуг України. Він є джерелом акумуляції значних фінансових ресурсів, які в подальшому перетворюються в інвестиції та реалізує державну політику соціально-економічного захисту населення. Сучасний український страховий ринок перебуває на стадії інтеграції в світовий страховий ринок. Але в умовах постійно змінюваного макросередовища виникає проблема адаптації страхового ринку до умов нестабільності ринку фінансових послуг. Тому дослідження його розвитку та ролі на фінансовому ринку є актуальним питанням.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій

В Україні проблему розвитку страхового ринку та визначення його місця на ринку фінансових послуг присвячували свої праці такі вчені, як І.П. Малікова, І.П. Мігус, О.Є. Новіков, Сидоренко О.О. та інші. Але, незважаючи на значні наукові напрацювання у сфері страхування, аналіз останніх публікацій переконливо свідчить про необхідність дослідження питання

адаптації страхового ринку до умов нестабільної кон'юнктури ринку фінансових послуг.

МЕТА СТАТТІ полягає у дослідженні стану ринку страхування в умовах фінансової нестабільності ринку фінансових послуг та визначенні перспектив його розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ

Головним призначенням ринку страхових послуг є акумуляція значних довгострокових фінансових ресурсів, які є джерелом інвестицій розвитку фінансового ринку. Поряд із цим страховий ринок забезпечує ефективний захист підприємницької діяльності, раціональне формування використання коштів, призначених для здійснення державних соціальних програм, а також формує інфраструктуру фінансового ринку.

В Україні страховий ринок на теперішньому етапі свого функціонування не виконує всіх покладених на нього функцій, що потребує визначення його потенціалу в структурі ринку фінансових послуг (рис. 1).

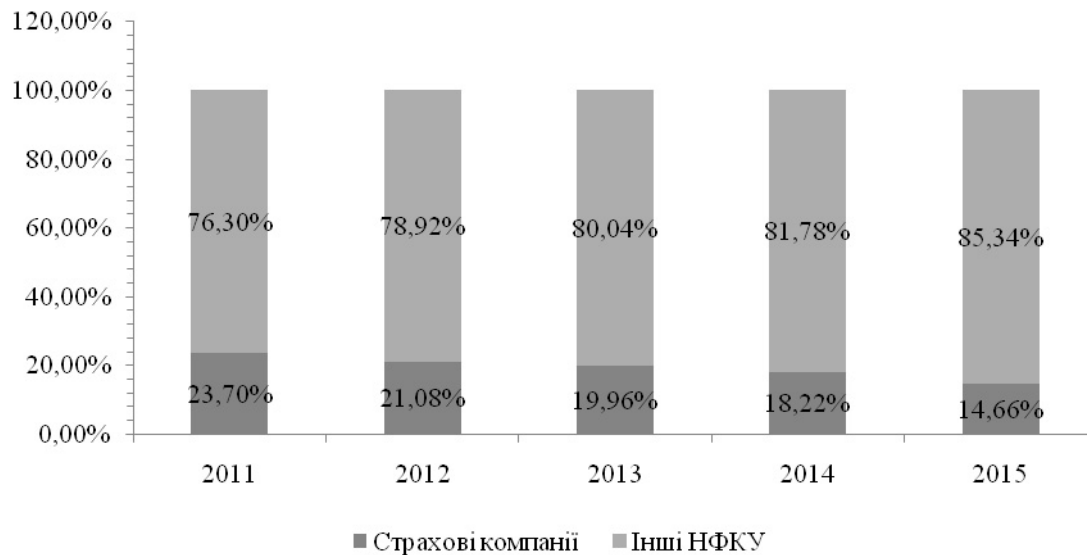

Рис. 1. Динаміка компаній ринку фінансових послуг

Виходячи з рис. 1 видно, що страхові компанії займають значну частину ринку фінансових послуг (20-15%). Але спостерігається негативна тенденція до зменшення частки страхових компаній в структурі ринку фінансових послуг на 9%. Це відбувається в наслідок зниження темпів економічного зростання країни та зниження рівня довіри населення до страхових компаній. Як результат відбувається скорочення обсягу страхових послуг на фінансовому ринку (рис. 2). При цьому спостерігається витіснення страхування іншими видами послуг, частка яких в структурі ринку фінансових послуг у 2015 р. у порівнянні з 2011 р. збільшилися на 17%.

Отже, розглядаючи обсяг наданих послуг (табл. 1), то можна побачити зростання обсягу послуг іншими НФКУ протягом досліджуваного періоду на 191%. Тоді як зростання обсягу страхових послуг відбулося лише на 31%, переважно за рахунок зростання

страхування «life». Це свідчить про зростання попиту населення на накопичувальні контракти, які запропоновані пенсійною реформою в країні.

Найбільш вагомим серед видів страхування «non-life» є добровільне майнове страхування, яке складає більшу частину усіх обсягів. В цілому загальний обсяг послуг фінансового ринку значно коливається, вказуючи на нестабільність фінансового сектору країни.

Одним із основних показників, який характеризує діяльність фінансового ринку є обсяг активів. Активи – це ресурси в матеріальній і нематеріальній формах, використання яких призведе до отримання економічних вигід у майбутньому.

Динаміка активів фінансового ринку країни наведена на рис. 3.

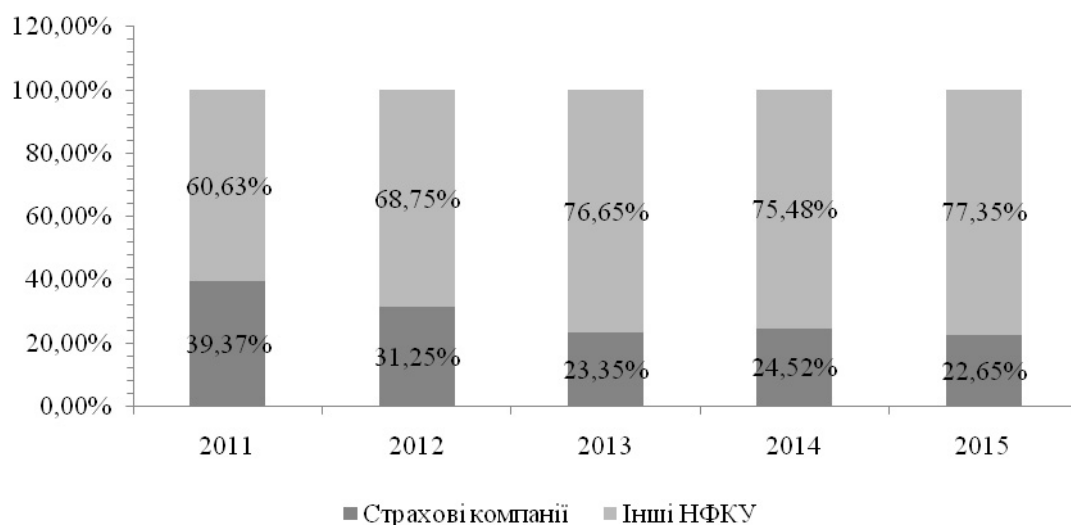

Рис. 2. Динаміка обсягу послуг на фінансовому ринку

Таблиця 1

Обсяг послуг на фінансовому ринку (млрд. грн.)

Установа	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	Абс. відх.	Віднос. відх.
Інші НФКУ	34,8	47,3	93,9	82,2	101,4	66,6	191%
Страхові компанії в т.ч.:	22,6	21,5	28,6	26,7	29,7	7,1	31%
Страхування «life»	1,3	1,8	2,5	2,2	2,2	0,9	69,23%
Страхування «non-life»	21,3	19,7	26,1	24,5	27,5	6,2	29,11%
- добровільне особисте	2,3	2,8	3,5	3,2	3,2	0,9	39,13%
- добровільне майнове	14,4	12,2	17	16	17,1	2,7	18,75%
- добровільне страхування відповідал.	1,3	1,2	2	1,6	2,2	0,9	69,23%
- недержавне обов'язкове	3,3	3,5	3,6	3,7	5	1,7	51,52%
- державне обов'язкове	0,004	0	0	0	0	-0,004	-100,00%
Усього	57,4	68,8	122,5	108,9	131,1	73,7	128%
	100%	100%	100%	100%	100%		

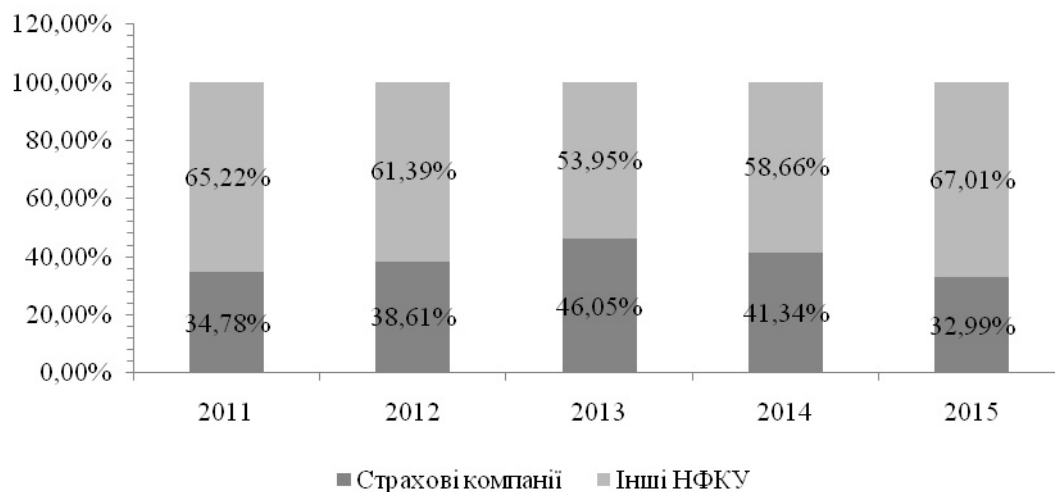

Рис. 3. Динаміка активів фінансового ринку

Протягом досліджуваного періоду частка активів страхових компаній в структурі активів фінансового сектору мала тенденцію до скорочення. Але при цьому їх частка серед загальних активів є дуже вагомою, займаючи більше третини сектору. Структура активів страхових компаній в грошовому виразі представлена в табл. 2.

Загальна сума активів страхових компаній має нестабільну динаміку. Зростання в 2014 р. відбулося лише через проведення переоцінки активів за справедливою вартістю, а в 2015 р. активи продовжили скорочуватись, через скорочення кількості страхових компаній та списання неліквідних активів із балансів страховиків. В

структурі активів страхового ринку переважають акції, депозити та сплачені статутні капітали.

Наступним важливим показником діяльності фінансового ринку є сформований капітал компаній (рис. 4).

Виходячи з даних рис.4 можна побачити, що з 2012 р. відбувається зростання частки капіталу страхових компаній у загальному обсязі капіталів ринку фінансових послуг. Це є позитивною тенденцією і свідчить про підвищення незалежності компаній та їх резервного потенціалу. Проте в 2015 р. обсяг капіталу страхових компаній скорочується. Основною причиною якого є погіршення економічної ситуації в країні.

Таблиця 2

Структура активів страхових компаній

Вид активу	2011р.	2012р.	2013р.	2014р.	2015р.	Абс. відх.	Віднос. відх.
Активи, визначені ст. 31 Закону України «Про страхування»	28,6	48,8	37,9	40,5	36,4	7,8	0,27
- грош. кошти на поточ. рахунках	2,4	1,9	2,2	2,8	2,5	0,1	0,04
- депозити	7,8	8,7	9,3	9	12,6	4,8	0,62
- нерухоме майно	2	2,1	2	2	2,3	0,3	0,15
- акції	12,5	29,9	17,7	18	11,9	-0,6	-0,05
- облігації	0,7	1,5	0,8	0	0	-0,7	-1,00
- цінні папери	1,4	2,6	2,4	3,4	2,6	1,2	0,86
- права вимоги до перестраховиків	1,6	1,9	3	3,9	3,7	2,1	1,31
- інші	0,2	0,2	0,5	1,4	0,8	0,6	3,00
Обсяг сплачених статутних капіталів	14	14,6	15,2	15,1	14,5	0,5	0,04
Усього	42,6	63,4	53,1	55,6	50,9	8,3	0,19

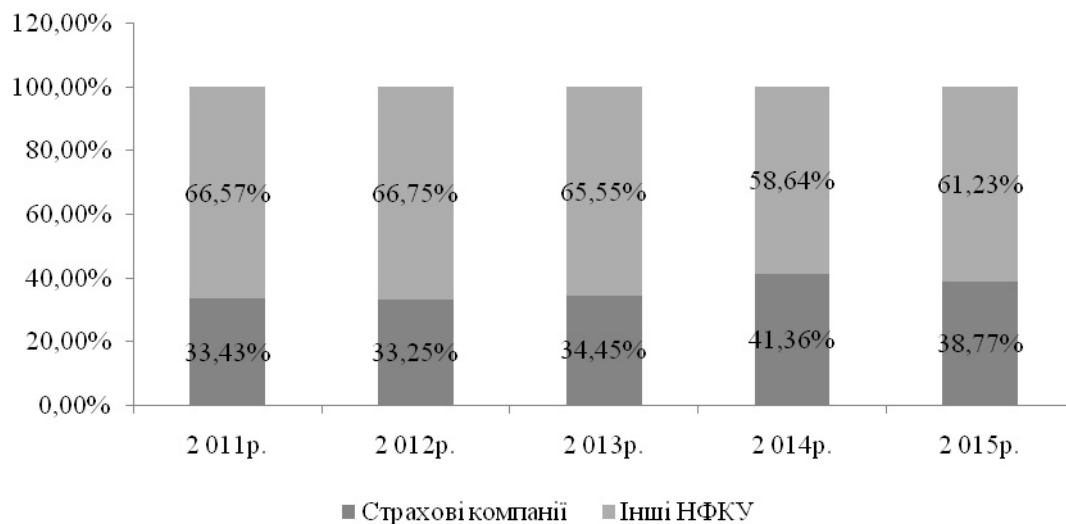

Рис. 4. Динаміка капіталу фінансового ринку

ВИСНОВОК

Отже, показники ринку страхування мають тенденцію до скорочення, але при цьому він займає вагомому частину сектору фінансових послуг. Причинами адаптації страхового ринку до умов нестабільної кон'юнктури ринку фінансових послуг є економічна й фінансова криза в країні в цілому. Це не дозволяє ринку страхування розвиватися і посилювати свої позиції на ринку фінансових послуг.

Тому тільки за умови економічного зростання й проведення певних законодавчих реформ, страховий ринок зможе розвиватися та залишатися конкурентоспроможним. З метою адаптації страхового ринку до умов нестабільності ринку фінансових послуг та забезпечення його сталого розвитку відповідно до європейських стандартів, на держав-

ному рівні була розроблена «Комплексна програма розвитку фінансового ринку України на 2015-2020 р.р.» [1]. Програмою передбачені такі напрями діяльності:

- забезпечення макроекономічної стабільності в державі;
- забезпечення фінансової стабільності та динамічного розвитку фінансового ринку;
- розбудова інституційної спроможності регуляторів фінансового ринку;
- захисту прав споживачів та інвесторів фінансового ринку.

Страхування, як складова фінансового ринку, також підлягатиме реформуванню на рівні з іншими фінансовими посередниками. Програмою передбачено стимулювати комплексний розвиток ринку страхових послуг за рахунок впровадження наступ-

них заходів: створення агентства зі страхування експортних кредитів, забезпечення розвитку напряму агострахування, підвищення прозорості та ефективності роботи МТСБУ, створення передумов для розвитку ринку накопичувального страхування життя. Окрім цих заходів на страховий ринок будуть впливати і загальні заходи, щодо фінансового ринку, серед яких: удосконалення та гармонізація законодавства, відповідно зі стандартами Європейського Союзу; модернізація системи регулювання та нагляду; вдосконалення системи оподаткування учасників фінансових ринків.

Список використаних джерел

1. Комплексна програма розвитку фінансового ринку України на 2015 - 2020 роки [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.ligazakon.ua/ru/>
2. Малікова І.П. Статистичний аналіз страхового ринку України та його продукту / І.П. Малікова //Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право – 2015. – № 1. – С.84-92.
3. Мігус І.П. Характеристика тенденцій розвитку вітчизняного фінансового ринку як середовища

функціонування фінансових установ та джерела зовнішніх загроз їх економічній безпеці / І.П. Мігус, Н.В. Зачосова // Ефективна економіка – 2016. – № 2. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>

4. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://nfp.gov.ua>

5. Національне рейтингове агенство «Рюрік» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://rurik.com.ua>

6. Новіков О.Є. Перспективи розвитку страхового ринку України / О.Є. Новіков, О.Д. Сафонова // Науковий вісник МДУ імені В.О. Сухомлинського – 2014. – № 5. – С.92-96.

7. Ринок страхування життя в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://finance.ua/ua>

8. Сидоренко О. О. Етапи становлення та розвитку страхового ринку України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://ekona.org.ua>

ДМИТРИЄВІлля Андрійович
diachadi@mail.ua

УДК 378.14

**ОБГРУНТУВАННЯ ДОЦІЛЬНОСТІ
СТВОРЕННЯ БІЗНЕС ІНКУБАТОРА
НА БАЗІ КАФЕДРИ ЕКОНОМІКИ
ПІДПРИЄМСТВА ХНАДУ**
**JUSTIFICATION OF EXPEDIENCE OF
THE BUSINESS INCUBATOR
CREATING AT THE DEPARTMENT
OF ECONOMY OF ENTERPRISE IN
KHNAHU**
ШЕВЧЕНКОІнна Юріївна
shevchenko.khnadu@gmail.com

д.е.н., професор, декан факультету управління та бізнесу, Харківський національний автомобільно-дорожній університет

к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства, Харківський національний автомобільно-дорожній університет

У статті здійснено обґрунтування доцільності створення бізнес інкубатора на базі кафедри економіки підприємства Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Обґрунтування здійснено за критеріями: відповідність освітнього та наукового напрямку, наявність кадрового потенціалу та можливість презентації результатів роботи бізнес інкубатора.

В статті здійснено обґрунтування цілесобразності створення бізнес інкубатора на базі кафедри економіки підприємства Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. Обґрунтування здійснено за критеріями: відповідність освітнього та наукового напрямку, наявність кадрового потенціалу та можливість презентації результатів роботи бізнес інкубатора.

In the article the justification of expedience of the business incubator creating at the department of economy of enterprise in Kharkiv national automobile and highway university is conducted. The justification is conducted by the following criteria: conformity of the educational and scientific direction, the availability of the human resources and the possibility of presentation of the results of the business incubator work.

Ключові слова: бізнес інкубатор, підготовка фахівців

Ключевые слова: бизнес инкубатор, подготовка специалистов

Keywords: business incubator, training of specialists

ВСТУП

У сучасних умовах значного посилення професійного навантаження та розширення професійних обов'язків економіста підприємства як ніколи раніше актуалізується необхідність забезпечення у ВНЗ якісної практичної підготовки фахівців з економіки та підприємництва.

Як показує досвід розвинених країн таких як США та країни Західної Європи, нині одним із найефективніших засобів практичної підготовки фахівця до здійснення підприємницької діяльності в майбутньому є бізнес інкубування [1].

Інкубатор – це складний багатofункціональний комплекс, що забезпечує сприятливі умови для ефективної діяльності новоутворених малих інноваційних фірм, які реалізують цікаві наукові ідеї [2].

Бізнес інкубатор – це організаційна структура науково-технічної сфери, яка покликана забезпечити

створення належних умов для ефективної діяльності малих інноваційних фірм, що втілюють у життя оригінальні науково-технологічні ідеї [3].

Бізнес-інкубатори надають послуги такого типу: надають новоствореним підприємствам і фірмам юридичну адресу, оформлюють необхідні для реєстрації документи, виділяють приміщення і обладнання, допомагають налагодити та вести бухгалтерський облік, надають засоби зв'язку, організують тематичні консультації, допомагають у рекламній кампанії, надають маркетингову підтримку, допомагають у пошуку партнерів [4]. Основні задачі, які вирішує бізнес інкубатор у ВНЗ: надання випускникам, студентам, аспірантам та викладачам можливості побудови нового бізнесу; забезпечення доступу до ресурсів і надання інструментарію, який необхідний для ведення власної справи; формування соціальної мережі для

підприємницької ініціативи студентів і співробітників ВНЗ; створення механізму економічно доцільного залучення викладачів ВНЗ у компанії, які створені студентами; формування проектно-орієнтованої і спрямованої на активну діяльність команди студентів [5].

Бізнес інкубатори визнані одним з найбільш результативних елементів підтримки підприємництва в світі – це спеціалізовані інститути ринкової інфраструктури, створені з метою підтримки підприємництва шляхом створення максимально сприятливих умов для розвитку малих підприємств протягом періоду інкубації.

Бізнес інкубатори прискорюють розвиток малих підприємств у 7 разів, знижуючи кількість невдач у бізнесі до 20%, що є актуальним при реалізації інноваційних проектів.

Відомо, що в перший рік перестає існувати близько 90% нових компаній. У тих випадках, коли компанії утворюються в бізнес інкубаторі, тільки 20% нових фірм ліквідуються в перший рік [6].

За іншими даними ефективність бізнес інкубаторів характеризується наступним чином: 30% фірм-початківців (вихідців з інкубаторів) в наступному році після започаткування перейшли з малого бізнесу в середній, тоді як серед самостійно створених фірм лише 12% затвердилися на ринку як підприємці [3].

В Україні перші бізнес-інкубатори з'явилися у 1990-ті роки. Нині функціонують близько 50 бізнес інкубаторів у Києві, Харкові, Дніпропетровську, Львові та інших містах України, проте на даний момент їх розвиток знаходиться на початковому рівні у порівнянні з розвитком аналогічних установ у Польщі, Чехії, Болгарії, Німеччині, Франції [7].

Зазначене однозначно вказує на ефективність бізнес інкубування як елемента практичної підготовки фахівців з економіки і підприємництва в сучасних умовах.

Рано чи пізно, прагнучи до розвитку, будь який ВНЗ (не є винятком і Харківський національний автомобільно-дорожній університет) приходить до розуміння необхідності створення бізнес інкубатора.

Проте таке рішення потребує попереднього суттєвого обґрунтування доцільності створення бізнес інкубатора на базі того чи іншого вишу.

МЕТА РОБОТИ полягає у здійсненні обґрунтування доцільності створення бізнес інкубатора на базі кафедри економіки підприємства Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

При проведенні дослідження використано метод аналізу та синтезу, метод індукції та дедукції, ретроспективний аналіз.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для успішного функціонування бізнес інкубатора в структурі ВНЗ необхідною є наявність ряду умов, у тому числі відповідність освітнього та наукового напрямку, наявність кадрового потенціалу та можливість презентації результатів роботи бізнес інкубатора. Саме за цими критеріями здійснюмо

обґрунтування доцільності створення бізнес інкубатора на базі кафедри економіки підприємства ХНАДУ.

Відповідність освітнього напрямку. Кафедра економіки підприємства була створена у 1998 році на базі кафедри економіки і організації виробництва Харківського національного автомобільно-дорожнього університету. З 1998 року по 2016 рік кафедра здійснювала випуск бакалаврів, спеціалістів і магістрів в галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» за напрямом підготовки та спеціальністю «Економіка підприємства». У зв'язку зі зміною переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, починаючи з 2016 року, кафедрою економіки підприємства ХНАДУ здійснюється підготовка бакалаврів і магістрів у галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 051 «Економіка» (спеціалізація «Економіка підприємства») та в галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» (спеціалізація «Підприємництво») [8].

При цьому, починаючи з 2016 року, в оновлених навчальних планах підготовки фахівців вагомим місцем посіли специфічні навчальні дисципліни на кшталт «Підприємництво і бізнес-культура», «Підприємницькі комунікації», «Торгове підприємництво», «Бізнес-планування», «Бюджетування суб'єктів підприємництва», «Підприємницьке право», «Транспортне підприємництво», «Інноваційне підприємництво», «Екологічне підприємництво», «Стратегічне управління підприємницькою діяльністю», «Державне регулювання підприємницької діяльності» та інші важливі курси.

Відповідність наукового напрямку. Починаючи з 2008 року на базі кафедри економіки підприємства ХНАДУ успішно діє наукова школа під керівництвом проф. Дмитрієва І.А., що займається розробленням теоретично-методичного та прикладного підґрунтя забезпечення сталого розвитку підприємництва в Україні. За період 2008-2016 рр. значним досягненням функціонування вказаної наукової школи є захист 2 дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук і 17 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук (табл. 1).

За вказаний період викладачами кафедри економіки підприємства ХНАДУ виконано на державне замовлення ряд науково-дослідницьких робіт за наступною тематикою:

- «Соціально-економічні проблеми розвитку підприємства в умовах ринку» (номер державної реєстрації 0110U005849);
- «Проблеми розвитку підприємництва в Україні» (номер державної реєстрації 0111U009464);
- «Соціально-економічні проблеми розвитку підприємництва в Україні» (номер державної реєстрації 0112U008050);
- «Проблеми і перспективи розвитку підприємництва в Україні» (номер державної реєстрації 0113U007284);

• «Перспективи розвитку підприємництва в Україні» (номер державної реєстрації 0114U003909);

• «Пріоритетні напрямки і перспективи управління розвитком підприємництва» (номер державної реєстрації 0115U004774).

Таблиця 1

Результати роботи наукової школи «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва в Україні» за 2008-2016 рр. [складено авторами за даними [9]]

Показники	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Кількість захищених дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Кількість захищених дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук	2	1	3	-	4	2	1	3	1

Велика увага на кафедрі економіки підприємства ХНАДУ приділяється розвитку наукового потенціалу здобувачів вищої освіти.

На кафедрі економіки підприємства під науковим керівництвом голови Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених факультету управління та бізнесу доц. Шевченко І.Ю. діє на постійній основі науковий гурток «Пріоритетні напрямки і перспективи управління розвитком підприємництва в Україні», результати роботи якого є вражаючими.

Так, лише за останній навчальний рік (2015-2016 навчальний рік) студенти-члени гуртка стали переможцями та призерами таких конкурсів наукових робіт: Всеукраїнського конкурсу студентських науково-дослідних робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук за напрямками: «Економіка та управління підприємствами», «Економіка транспорту та зв'язків», «Залізничний транспорт та спеціальна техніка», «Державне управління», «Управління проектами», «Банківська справа», «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит», «Економіка природокористування і охорони навколишнього середовища», «Харчова промисловість та переробка сільськогосподарської продукції»; І Міського турніру економістів; Всеукраїнського конкурсу дипломних робіт студентів вищих навчальних закладів освіти зі спеціальності «Економіка підприємства» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «спеціаліст» і «магістр»; Конкурсу студентських наукових робіт з природничих, технічних та гуманітарних наук, який проводився Радою ректорів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації Харківського регіону; Чемпіонату по рішенням бізнес-кейсів від ТОП-компаній Харкова; Всеукраїнському

молодіжному конкурсі «Новітній інтелект України»; Міжнародному конкурсі «Реклама – фест».

Студенти активно апробують результати наукових досліджень: так, за останній навчальний рік (2015-2016 навчальний рік) ними було опубліковано 102 наукові статті і 127 тез доповідей на наукових конференціях. Найактивніші студенти отримують стипендії Президента України, Харківського міського голови, ректора ХНАДУ, фірми Bosch тощо [10].

Кафедрою економіки підприємства ХНАДУ розуміється важливість ранньої діагностики, сприяння формуванню та розвитку підприємницького потенціалу молоді, тому на кафедрі щорічно проводиться молодіжний форум «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва: погляд молоді» та конкурс наукових робіт «Молодий економіст» для учнів загальноосвітніх кіл, ліцеїв та гімназій, де молодь має змогу представити власні підприємницькі ідеї [11].

На постійній основі кафедрою економіки підприємства ХНАДУ проводяться «круглі столи» в загальноосвітніх школах, ліцеях і гімназіях з метою виявлення молоді, схильної до підприємницької діяльності [12].

Наявність кадрового потенціалу. Станом на 1 січня 2017 року професорсько-викладацький склад кафедри економіки підприємства ХНАДУ складають 25 викладачів, у тому числі 2 доктори економічних наук, професори, 16 кандидатів економічних наук, доцентів [13].

Тим самим 72% викладачів кафедри економіки підприємства ХНАДУ мають наукові ступені та вчені звання. При цьому, позитивною тенденцією є стабільне щорічне зростання даного показника (табл. 2).

Таблиця 2

Якісна характеристика професорсько-викладацького складу кафедри економіки підприємства ХНАДУ в 2008-2016 рр. [розраховано авторами]

Показник	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Питома вага викладачів, що мають наукові ступені та вчені звання	0,31	0,35	0,42	0,44	0,48	0,56	0,61	0,67	0,72

Можливість презентації результатів роботи бізнес інкубатора. Починаючи з 2007 року на базі кафедри економіки підприємства щорічно проводиться міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва».

25 листопада 2016 року кафедрою в 10-й раз було проведено дану конференцію, яка отримала надзвичайно потужний відгук від учених-економістів з України, Польщі, Литви, Словаччини та Болгарії. Загалом у 2016 році в конференції взяли участь 644 науковців (автори 470 тез наукових доповідей) з 95 ВНЗ, наукових установ, громадських організацій і підприємств [14]. Розширені тексти найкращих доповідей учасників конференції були опубліковані у вигляді наукових статей у збірнику наукових праць «Проблеми і перспективи розвитку підприємництва», який щоквартально видається Харківським національним автомобільно-дорожнім університетом, внесений до Переліку наукових фахових видань України у галузі економічних наук, у яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата економічних наук, та індексується в Міжнародній наукометричній базі даних Index Copernicus [15].

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати дослідження, можна прийти висновку, що має місце виконання всіх обраних критеріїв, що в сукупності свідчить про доцільність створення бізнес інкубатора на базі кафедри економіки підприємства Харківського національного автомобільно-дорожнього університету.

При цьому, провідними викладачами кафедри економіки підприємства ХНАДУ давно розуміється необхідність впровадження трьохрівневої системи формування підприємницького потенціалу нації:

- рівень 1 «профорієнтація» (робота з учнями загальноосвітніх шкіл, ліцеїв і гімназій з метою виявлення молоді, схильної до підприємництва, та стимулювання реалізації ними власного підприємницького потенціалу);
- рівень 2 «професійна підготовка» (навчальна робота зі студентами економічних і технічних спеціальностей із застосуванням модулю «Інноваційне підприємництво»);
- рівень 3 «професійна перепідготовка» (підвищення кваліфікації (надання специфічних знань і формування навичок з організації та управління власною справою в умовах євроінтеграції) та адаптація безробітних і внутрішньо переміщених осіб з територій зони АТО).

Нині кафедрою економіки підприємства ХНАДУ реалізують переважно перший і другий рівні вказаної системи. Проте без повноцінної реалізації третього рівня системи формування підприємницького потенціалу нації, її ефективність буде недостатньою з огляду на відсутність ефекту синергії.

Разом з тим, нині функції адаптації та перекваліфікації безробітних і внутрішньо переміщених осіб з територій зони АТО покладено на Державну службу зайнятості України.

Тому для забезпечення реалізації третього рівня представленої системи формування підприємницького потенціалу нації планується укладення двосторонньої угоди між ХНАДУ (а саме Центром підвищення кваліфікації та індивідуальної післядипломної освіти та бізнес інкубатором на базі кафедри економіки підприємства) та Харківським обласним центром зайнятості щодо організації курсів підвищення кваліфікації для безробітних і внутрішньо переміщених осіб з територій зони АТО.

Список використаних джерел

1. Філіппов В. Зарубіжний досвід розвитку бізнес інкубування: можливості та обмеження застосування в Україні / В. Філіппов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journals.urau.ua/visdonnuec/article/view/11646>. – Заголовок з екрану.
2. Інноваційні центри-інкубатори [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/4/514.html>. – Заголовок з екрану.
3. Марчук Л.П. Бізнес інкубатори: сутність і умови функціонування / Л.П. Марчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.stationline.org.ua/agro/43/4508-biznes-inkubatori-sutnist-i-umovi-funkcionuvannya.html>. – Заголовок з екрану.
4. Створення бізнес інкубатору – допомога молоді у працевлаштуванні та розвитку власного бізнесу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vmurol.com.ua/index.php?idd=Бізнес-інкубатор>. – Заголовок з екрану.
5. Статут громадської організації «Техно-інкубатор ЧДТУ» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ndi.chdtu.edu.ua/ua/tehn/statute-tehn>. – Заголовок з екрану.
6. Доценко Н.В. Засоби підвищення життєздатності інноваційних проектів / Н.В. Доценко, А.І. Скринник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.khai.edu/csp/nauchportal/Arhiv/REKS/2014/REKS214/Dotsenko.pdf>. – Заголовок з екрану.
7. Шевченко І.Ю. Бізнес інкубатор у ВНЗ – ефективний засіб практичної підготовки фахівців з

економіки та підприємництва / І.Ю. Шевченко // Проблеми і шляхи забезпечення якості вищої освіти щодо підготовки фахівців з економіки і підприємництва в умовах Євроінтеграції: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції (06 листопада 2015 р.). – Х.: ХНАДУ, 2015. – С. 19-21.

8. Історія розвитку кафедри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fmab.khadi.kharkov.ua/kafedri/ekonomiki-pidprijemstva/istorija-kafedri.html>. – Заголовок з екрану.

9. Наукова діяльність кафедри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fmab.khadi.kharkov.ua/kafedri/ekonomiki-pidprijemstva/naukova-dijalnist.html>. – Заголовок з екрану.

10. Студентська наукова діяльність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fmab.khadi.kharkov.ua/chairs/departement-of-economy-of-enterprise/student-scientific-activity.html>. – Заголовок з екрану.

11. Конкурс «Молодий економіст» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fmab.khadi.kharkov.ua>

/kafedri/ekonomiki-pidprijemstva/novini/molodii-ekonomist.html. – Заголовок з екрану.

12. Круглий стіл зі школярами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fmab.khadi.kharkov.ua/kafedri/ekonomiki-pidprijemstva/vikhovna-robota.html>. – Заголовок з екрану.

13. Склад кафедри [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fmab.khadi.kharkov.ua/kafedry/ekonomiki-prepriyatii/sostav-kafedry.html>. – Заголовок з екрану.

14. Ювілейна конференція «Проблеми та перспективи розвитку підприємництва» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fmab.khadi.kharkov.ua/kafedri/ekonomiki-pidprijemstva/novini/konferencija.html>. – Заголовок з екрану.

15. Збірник наукових праць «Проблеми і перспективи розвитку підприємництва» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://fmab.khadi.kharkov.ua/kafedri/ekonomiki-pidprijemstva/zbirnik-naukovikh-prac.html>. – Заголовок з екрану.

ЛІГАНЕНКО

Ірина Віталіївна
pickles.jackal@gmail.com

УДК 331.101.3:658.5

МОТИВАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО
ПІДПРИЄМНИЦТВАMOTIVATIONAL MECHANISM OF INTELLECTUAL
ENTREPRENEURSHIP

к.е.н., доцент, заступник
директора з навчально-
методичної роботи, При-
дунайська філія Міжрегіо-
нальної Академії управління
персоналом, Ізмаїл, Україна

Сьогодні в світі швидко набирають обороти процеси, які пов'язані з інтелектуалізацією діяльності підприємства, а однією з головних передумов прискорення цього процесу є мотиваційний механізм – саме він є рушійною силою підвищення ефективності діяльності будь-якого підприємства. У статті досліджено як саме він впливає формування ефективної діяльності сучасного інтелектуального підприємства.

Сегодня в мире быстро набирают обороты процессы, яки связанные с интеллектуализацией деятельности предприятия, а одной из главных предпосылок ускорения этого процесса является мотивационный механизм – именно он является движущей силой повышения эффективности деятельности любого предприятия. В статье исследовано как именно он влияет на формирование эффективной деятельности современного интеллектуального предприятия.

Today, the world's quickly gaining the turnover processes that take associated with intellectualization enterprise activity, and one of the main preconditions for acceleration of this process is a motivational mechanism - he is the driving force for increasing the efficiency of any enterprise. In this article explored exactly how it affects the formation an effective activities of modern intellectual enterprise.

Ключові слова: мотиваційний механізм, економічна ефективність, інноваційний процес, інтелектуалізація, підприємство

Ключевые слова: мотивационный механизм, экономическая эффективность, инновационный процесс, интеллектуализация, предприятие

Keywords: motivational mechanism, economic efficiency, innovation process, intellectualization, enterprise

ВСТУП

Останні два десятиліття в Україні спостерігається дуже повільний розвиток у теорії та практиці мотивації інтелектуальної праці. Не так багато існує вітчизняних успішних підприємств, котрі могли б постійно мотивувати робітників до ефективної праці. Але майже на кожному з таких підприємств намагаються створити власний механізм мотивації та стимулювання. Це є не дуже простим завданням оскільки враховувати потрібно не тільки реальні умови економічного середовища, доступні ресурси та законодавство, а ще й сучасні інноваційні технології та процеси.

Ключем до розробки такого мотиваційного механізму є саме інтелектуалізація, або створення умов для інноваційної діяльності та ефективне застосування методів стимулювання задля підвищення ефективності.

На основі цієї теорії насамперед гостро виникає питання нематеріального стимулювання, оскільки кожний співробітник має власні мотиваційні необхідності, що висвітлюються в процесі його діяльності на підприємстві. Проблема побудови мотиваційного механізму за рахунок стимулювання

інтелектуальної праці вже має свою історію. Більшість спроб здійснення експериментів в економічній галузі траплялись за рахунок досвіду передових вчених. Наприклад праці американських класиків – Ф. Герцберг, К. Арджиріс, Д. Мак-Грегор та А. Маслоу. Відчуваючи вимоги часу, підприємства ідуть на введення кооперативного досвіду і використовують програму «employee stock ownership plan» [1], яка перетворює робітника на співвласника, але ця концепція хоч і популярна серед зарубіжних відомих підприємств гігантів, але вони вже застосували її ще у другій половині 80-х та на початку 90-х років, хоча цей механізм успішно застосовувався ще на початку XX століття. Так наприклад ця бізнес-модель (ESOP) впроваджена такими корпораціями, як Siemens, Lufthansa, UniCredit, Bayer, Daimler, Ubisoft та багатьма іншими – як видно всі ці підприємства працюють у абсолютно різних галузях та вже досить тривалий час.

Вагомий внесок у розвиток та вирішення проблеми вдосконалення мотиваційного механізму та інноваційної діяльності підприємств в умовах інтелектуалізації економіки зробили А. Колот, Н. Назаров

[2], Д. Богиня, А. Василик [3], О. Грішнова, Ю. Нікітін [4], Г. Дмитренко, В. Філіппов [5, 6], Й. Завадський, К. Сударікова [7], Т. Завіновська, Г. Тараненко [8].

Так К. Ковтуненко зазначає, що найчастіше формування інтелектуального капіталу забезпечує саме інноваційна діяльність підприємства. Тому потребує уточнення за рахунок якого процесу формується інтелектуалізація підприємства [9].

Теоретичні погляди сучасних вітчизняних науковців мають перш за все інноваційний характер, та все більше спонукають к інтелектуалізації.

МЕТА РОБОТИ

Метою статті є визначення поняття мотиваційного механізму інтелектуального підприємництва.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета розкрита завдяки використанні загально-наукових методів аналізу – узагальнення, порівняння, комплексності, та економіко-статистичний метод, який угруповує методи зіставлення, табличні та графічні.

Головним є системний підхід, адже саме він обґрунтовує поняття мотиваційного механізму інтелектуального підприємництва, як процес завдяки якому спостерігається підвищення його ефективності.

При проведенні дослідження використано методи структурно-логічного аналізу, порівняння та узагальнення поняття мотиваційного механізму.

Методологічною та інформаційною основою роботи є наукові праці, матеріали періодичних видань, ресурси Internet, нормативно-правові акти.

РЕЗУЛЬТАТИ

Для підвищення якості інтелектуалізації підприємництва запропоновано такий мотиваційний процес, який би дозволив ефективно розпоряджуватися функцією керування на будь якому інноваційному підприємстві. Таким процесом повинен бути механізм мотивації ефективності праці, який включає в себе три складові: мотиваційна, інноваційна, інформаційна. Вони є сукупність методів та мотиваційних прийомів впливу на робітників усієї

системи управління підприємством. Такий підхід спонукає до більш кращих результатів під час праці, що гарно впливає на процес досягнення цілей підприємства. Потрібно більш точно зазначити де повинен бути мотиваційний механізм у цьому процесі, для цього необхідно розглянути відповідні складові окремо:

Мотиваційна складова утворює ланцюг, який взаємодіє з іншими процесами інтелектуалізації. Певно, мотивація праці не є головною задачею керівництва організації. Але співробітники, які вдало мотивовані, та виконують свою роботу більш якісно та працюють з додатковою віддачею є найголовнішим елементом цього механізму. Їх потенціал лише потрібно правильно використати, додавши інші дві складові.

Інноваційна складова утворює умови для інноваційного розвитку, а доведення до робітників необхідності впровадження інновацій доповнює весь інноваційний процес на підприємстві та сприяє підвищенню інтелектуалізації діяльності підприємства. Але без взаємодії інших складових механізму це не буде ефективно.

Інформаційна складова або **інформатизація** є важливою складовою процесу інтелектуалізації підприємства. Процес інформатизації започаткує нові течії та підходи на етапах процесу управління підприємством. Мотиваційний механізм стимулювання персоналу підприємства відповідає за процес перетворення інформації на знання. За такими умовами і відбувається процес інтелектуалізації.

Синхронна взаємодія цих складових призведе до зростання продуктивності праці та до появи нових можливостей на підприємстві.

Ще однією причиною, яка підтверджує переваги інтелектуального підприємництва є те, що зміна форми та характеру праці на інтелектуалізаційну та інформатизаційну ведуть до певної трансформації соціальних структур сучасного суспільства. Так інтелектуалізація задає два етапи впливу на соціальну структуру [7] (Рис. 1.).

Рис. 1. Зміна структури зайнятості

Першим етапом буде зміна структури зайнятості. Це призведе до постійного збільшення частини робітників середнього класу, які працюють інтелектуально. Проте такий самий клас робітників,

який залишаться в категорії середньо кваліфікованих. Поступово буде попит змінюватись в сторону інтелектуально розвинених робітників.

Другим етапом буде повна зміна неоднорідності структури сучасного середнього класу. Таке явище можна пояснити розрізненнями в характері праці звичного і нового середнього класів. Звичний середній клас все також буде виконувати працю переважно нетворчу та не інтелектуальну, а новий середній клас буде працювати творчо, та інтелектуально.

Мотиваційний механізм інтелектуального підприємництва повинен базуватись не лише на типових чинниках власно мотивації, але ще і на зовнішніх чинниках мотивації творчої активності персоналу. Так як для самореалізації робітника інтелектуальний труд потребує великих розумових та психологічних зусиль, а сучасний науково-технічний прогрес потребує ще й постійного навчання, або оновлення знань, звідси й з'являється потрібність постійної підтримки власних робітників та ефективно розпоряджуватися функцією керування на підприємстві методом використання інноваційної та сучасної системи стимулів.

Головним важелем становлення інтелектуалізації на підприємстві та максимізації корисної віддачі у вигляді підвищення ефективності та результативності є людина, яка повинна бути зацікавленою пропонуваною роботою, та володіти супутніми факторами: відповідальність інтелектуальної праці та її відповідність ціннісним орієнтирам підприємства. Ці фактори дають можливість співробітникам самореалізуватися та виявити в собі свій творчий потенціал. Ще один фактор самореалізації робітника, який повинен займатися інтелектуальною діяльністю на підприємстві – це персоналізація на індивідуальному рівні (можливо робочого місця, або одягу), також потрібно надати можливість працювати незалежно або автономно. Автономність для співробітників – це ключ до появи нових можливостей, виявлення індивідів, створення інновацій та нових знань.

Самотивацію до інтелектуальної праці кожного працівника на підприємстві можна здобути, якщо вчасно розпізнати та виявити наступні мотиви:

- Впровадження, оновлення або розробка нових ідей, обладнання, програмного забезпечення самими співробітниками;

- Враховувати у співробітника його інтерес до науки, навіть якщо його посада не надає йому цієї можливості

- Враховувати самостійне волевиявлення співробітника принести користь підприємству через залишання за його ім'ям його раціоналізаторських ідей;

- Допомога в отриманні певного соціального статусу, отримання наукових, або державних регалій;

- Постійна підтримка в прагненні до творчої самореалізації методом семінарів та інших навчальних прийомів за частковий, або повний рахунок підприємства, або навіть проведення власних семінарів де працівник мог би їх проводити.

- Просування по скалярному ланцюгу, бажання досягти популярності серед колег, матеріальні цінності,

- Професійний та творчий зріст індивіда завдяки наслідкам процесу інтелектуалізації;

- Спонування отримати такі конкурентні переваги які б дозволили фахівцю не перейматися у випадку скорочення, або просто пошуку іншої роботи;

- Створення мотивуючих псевдопосад, які не затратні для підприємства, але підвищуються самооцінку співробітника, наприклад, адміністратор сторінки в соціальній мережі, або головний модератор корпоративного сайту, чи форуму.

Крім вищеперерахованих нестандартних мотивуючих факторів потрібно враховувати ще і стандартні, як матеріальні стимули мотивації інтелектуальної активності, так і складові нематеріальної мотивації. До них можна віднести застосування «дошок передовиків та новаторів», популяризувати співробітника у інших відділах і таким чином створювати з нього імідж героя на території підприємства, а також формування умов, середовища та атмосфери творчості на підприємстві.

Слід зазначити, що в Україні, на відміну від інших європейських країн, мотиваційний потенціал оплати інтелектуальної праці застосовується дуже слабо, тому молоді інтелектуально-розвинені фахівці шукають можливість виїхати за кордон, або змінити профіль праці з наукової до звичайної, наприклад піти до малого бізнесу.

ВИСНОВКИ

Досліджено, що інтелектуалізація є головним процесом розвитку підприємництва, та виявлено що однією з головних передумов прискорення цього процесу є мотиваційний механізм – саме він є рушійною силою підвищення ефективності діяльності будь-якого підприємства. Механізм мотивації ефективності праці включає в себе три складові: мотиваційна, інноваційна, інформаційна – взаємодія цих складових приведе до збільшення показника продуктивності праці та до появи нових можливостей на підприємстві. А це, в свою чергу, приведе до стабільності роботи підприємства в майбутньому.

Також слід відмітити, що інтелектуалізація впливає на соціальну структуру, та задає два етапи її зміни:

- зміна структури зайнятості;

- зміна неоднорідності структури сучасного середнього класу.

Результатом від цього явища є поділ середнього класу на звичний середній, який виконує нетворчу та не інтелектуальну працю, а новий середній клас буде працювати творчо, та інтелектуально.

Встановлено що одним з головних чинників підвищення ефективності підприємства за рахунок впровадження інтелектуалізації є самореалізація та самотивація співробітника, а головними факторами для досягнення цього є: відповідальність до інтелектуальної праці, персоналізація співробітника та його автономність.

Щоб підприємство змогло не тільки зрости, а ще й отримати стабільність на ринку інновацій, йому потрібно стати інтелектуальним, адже інтелектуальне підприємство сьогодні працює ефективно.

Інтелектуалізацію забезпечують співробітники фірми, а її рівень певні засоби мотивації. Тому потрібно вдосконалювання мотиваційного механізму, впровадження нових, нестандартних методів мотивації в сукупності з класичними матеріальними та нематеріальними мотивами.

Список використаних джерел

1. У Верховній Раді проведено круглий стіл на тему: «Кооперація та ESOP в Україні – на шляху до інклюзивної економіки» [Електродний ресурс] // Прес-служба Апарату Верховної Ради України. – Оф. новини Верховної Рада України: від 14.12.2016. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/news/Novyny/138441.html>. – Назва з екрана. – Доступно на 14.12.2016.
2. Назаров Н.К. Мотиваційний механізм інтелектуальної праці / Н.К. Назаров // Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. наук. пр. – Київ, 2016. – Вип. 2 (33). – С. 136-145.
3. Василик А.В. Сучасні підходи до мотивації інтелектуальної активності персоналу підприємства / А.В. Василик // Формування ринкової економіки : Зб. наук. пр. – Київ, 2010. – Спец. вип.: Соціально-трудові відносини: теорія та практика: у 3 т. – Т. 1. – С. 124-132.
4. Нікітін Ю.О. Сучасні моделі та механізми мотивації персоналу українських підприємств / Ю.О. Нікітін, В.Г. Рукас-Пасічнюк // Актуальні проблеми економіки. – 2014. – № 4. – С. 238-246.
5. Філіппов В.Ю. Використання інструментів мотивації для регулювання плинності кадрів на підприємствах [Електродний ресурс]: матеріали V міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. [«Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту»] (м. Одеса, ОНПУ, 23-24 травня 2016 р.) / В.Ю. Філіппов, А.С. Кучинський, В.С. Савченко. – Одеса: ОНПУ, 2016. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/science/men/2016/121.pdf>. – Назва з екрана. – Доступно на 09.10.2016.
6. Філіппов В.Ю. Використання заробітної плати в якості інструменту мотивації управлінського персоналу [Електронний ресурс] / В.Ю. Філіппов, А.С. Кучинський // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 3 (19). – С. 99-103. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/No3/99-103.pdf>. – Назва з екрана. – Доступно на 09.10.2016.
7. Сударікова К.Г. Проблема інтелектуалізації праці в Україні [Електронний ресурс] : Матеріали XI міжнар. наук.-практ. конф. [«Достижения высшей школы – 2011»], (Болгария, София, 15-22 ноября 2011) / К.Г. Сударікова, Н.Г. Романенко. – София : «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2011. – Т. 20. Экономические науки. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/29_DWS_2011/Economics/5_95092.doc.htm. – Назва з екрана. – Доступно на 09.10.2016.
8. Тараненко Г.Г. Інтелектуалізація праці як чинник розвитку економіки / Г.Г. Тараненко // Інтелект ХХІ. – 2014. – № 4. – С. 100-105.
9. Ковтуненко К.В. Інноваційний процес та інноваційна діяльність як рушійна сила формування інтелектуального капіталу промислового підприємства [Електронний ресурс] / К.В. Ковтуненко // Економіка. Управління. Інновації. – 2013. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eui_2013_1_25. – Назва з екрана. – Доступно на 09.10.2016.

ФІЛІППОВ

Володимир Юрійович
pickles.jackal@gmail.comк.е.н., доцент, Одеський
національний політехнічний
університет

УДК 336.71:001.8

ДИШКАНТ

Надія Олегівна

студент, Одеський національний
політехнічний університетАНАЛІЗ ІНСТРУМЕНТІВ КОМПЛЕКСНОЇ
РЕЙТИНГОВОЇ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ
БАНКУANALYSIS OF THE INSTRUMENTS
COMPLEX RATING SCORE OF BANK
ACTIVITIES

У статті досліджені різні методики комплексного оцінювання фінансового стану банку, яке є необхідним та важливим для всього банківського сектору, а саме, вибір найбільш результативних методик, як інструментів комплексної рейтингової оцінки діяльності банків.

В статье исследованы различные методики комплексной оценки финансового состояния банка, которое необходимо и важно для всего банковского сектора, а именно, выбор наиболее результативных методик, как инструментов комплексной рейтинговой оценки деятельности банков.

The article explored different methods of complex evaluation of financial condition which is necessary and important for the entire banking sector, namely, the choice of the most efficient techniques, integrated tools like the rating of banks.

Ключові слова: аналіз, інструменти, комплексна рейтингова оцінка, діяльність, банківська система

Ключевые слова: анализ, инструменты, комплексная рейтинговая оценка, деятельность, банковская система

Keywords: analysis, tools, complex rating assessment, activities, banking system

ВСТУП

Термін «рейтинг» (від англ. rating) означає оцінку, віднесення до класу, розряду, категорії. Буквальний переклад можна зіставити з такими термінами, як «положення, клас, розряд, ранг» [2]. Рейтинги займають важливе значення для банків. Вони формують імідж банку, полегшуючи його співучасть з національними та міжнародними суб'єктами фінансових ринків, а також у розрізі можливості залучення дешевих ресурсів. Рейтингові оцінки визначають місце банку серед інших банківських установ, що по-своєму дає можливість менеджерам та іншим користувачам дати оцінку слабими та сильним сторонам банку у порівнянні з іншими і прийняти відповідні рішення щодо певних напрямків поведінки щодо даного банку. Присвоєння рейтингу сприяє вивченню динаміки надійності банку. Це дає змогу передбачати його розвиток, рекламуванню банку.

Аналізу досліджень питань сутності фінансової стабільності банків приділено увагу вітчизняних та іноземних праць, таких як: У. Бівер, Р.Байгель, Е. Альтман, А. Гальчинський, О. Бутенко та інші.

Тему аналізу інструментів комплексної рейтингової оцінки функціонування банків широко обговорюють як дослідники-теоретики, так і спеціалісти-

практики. А враховуючи теперішній стан економічного положення та активні процеси глобалізації усесвітньої економіки, які не оминули Україну, гарантування фінансової стабільності – одна з надважливих проблем сьогоденної світової економіки.

МЕТА РОБОТИ

Перед експертами кредитних установ, їх діловими компаніями, органами державного нагляду виникає питання про потребу у застосуванні окремо виділених методик, визначення поточного і майбутнього становища фінансового інституту, його прихованих можливостей, слабких сторін тощо. Отже мета статті є вибір найбільш результативних інструментів комплексної рейтингової оцінки діяльності банку.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Головним методом аналізу є системний підхід щодо обґрунтування інструментів комплексної рейтингової оцінки діяльності банківської системи. Також, як допоміжні, застосовані загальнонаукові методи аналізу, такими є методи узагальнення, порівняння, комплексної оцінки, економіко-статистичний метод.

РЕЗУЛЬТАТИ

Подальший зріст системи вітчизняних банків потребує від управління комерційних банків поетапну зміну інтуїтивного, стихійного управління на змістовне та професійне, що опирається на конкретну аналізуючи базу.

Метою статті є аналіз інструментів комплексної рейтингової оцінки стану банку, базою яких є теоретичні здобутки вчених, практиків та спеціалістів а також процес створення рекомендацій щодо удосконалення підходів до використання рейтингових систем, як інструментів встановлення оцінки фінансової діяльності банку.

Рейтингове оцінювання застосовують у всіх середовищах суспільної діяльності та економіки світу. Однак, найбільшої популярності рейтингування зазнало саме в банківській сфері. Рейтинг визнано в світі інструментом, що призначається для зрівняльного аналізу динамічно-розвинених систем, комплексної характеристики їх діяльності, встановлення збірної оцінки їх фінансової позиції за уніфікованим набором показників.

Рейтинг – це встановлення узагальнювальної оцінки фінансового стану банку за стандартизованою системою показників, що дозволяє розглядати всі банки з єдиної позиції [1].

Оцінка надійності банків є фундаментальною складовою, як для кредитно-фінансових установ, яким також необхідно оцінювати своїх партнерів та опонентів, так і для клієнтів, які користуються банківським сервісом та діяльно співпрацюють з ними. Через це виникає потреба в наданні оцінки банку, а саме його ефективності, переваг та недоліків системи функціонування, можливих загроз, а також надання прогнозу оцінки його діяльності. Такі рейтинги надають послугачеві такого інструментарію здійснювати зрівняльну характеристику банків без проведення їх фінансового стану.

За історичними даними, перші банківські рейтинги виникли саме в США. Причиною цього стала поява векселів, як виду банківських інструментів. Перший рейтинг, що був опублікований в 1973 р. агенцією Moody's, а згодом і агенцією Standart&Poor.

Слід зазначити, що в Україні ринок рейтингових послуг почав розвиватися після прийняття у 2004 році Концепції створення системи рейтингової оцінки регіонів, галузей національної економіки та суб'єктів господарювання з урахуванням досвіду міжнародних рейтингових агентств, результати роботи яких використовуються інвесторами на міжнародних фінансових ринках [3].

Використовуючи рейтинговий аналіз, не можливо абсолютно точно визначити ефективність, стабільність чи надійність установи, що пропонує банківські послуги. Враховуючи нестабільну економічний та політичний стан як в країні, так і у цілому світі, непередбачуваність економіки – усе це спричиняє вплив на банківську систему, проте їх не можливо передбачити чи скласти прогноз. Тому, ані одна рейтингова система не є абсолютно всеохоплюючою і не існує єдиного підходу до оцінювання стану банків.

Нині існують різноманітні рейтингові методики визначення надійності банківської установи (методики О.Б. Ширинської, В.С. Кромонава, «Комерсант», ІЦ «Рейтинг»).

Наявні рейтингові системи оцінювання діяльності банків мають певні недоліки, до яких можна віднести недосконалість інформаційної бази, відсутність оперативності в наданій рейтинговій інформації [4].

До визначальних переваг варто віднести присутність державних та недержавних методик, комплексність оцінки надійності та ефективності діяльності банків, сприяння більшій прозорості банківської системи.

Примітка «+» – наявність критерію; «-» – відсутність критерію; «х» – не передбачено у зв'язку з типом методики чи відсутністю необхідної інформації.

Підбір систем показників має враховувати: адекватність капіталу і його достатність, для захисту від ризиків кредиторів і вкладників банку; рівень фінансового левериджу; надійність; платоспроможність; ліквідність; персонал щодо забезпечення інтегрованого управління активами і пасивами.

Розроблені рейтинговими агентствами і регуляторами України методики мають низку недоліків. Так, у методиці В.С. Кромонава не враховується виконання нормативів, менеджмент, клієнтська база, показники росту, процентний та валютний ризики. У методиці О.Б. Ширинської відсутні показники рентабельності, кредитних ризиків, якості менеджменту і клієнтської бази. А в методиках “Кредит-рейтинг”, ІЦ “Рейтинг” і Центру наукових досліджень не подано показники якості зростання.

Розглянемо більш детально оцінку рівня фінансового стану банків, якою користуються у закордонній практиці. Важливо розуміти, що системи у кожних, окремо взятих країнах мають свої окремо виділені риси та особливості, що залежать від ряду факторів:

- можливості проведення оцінок на місцях; виду звітності;
- складу звітності;
- досяжності інших джерел інформації;
- системи дистанційного нагляду.

Системи, що використовують банки різних країн мають деяку класифікацію. Так, їх можна розподілити на:

- системи рейтингової оцінки банків;
- комплексні системи ризиків у банківській діяльності;
- системи дистанційного моніторингу;
- статистичні моделі «систем раннього реагування».

Методикою, що є найвідомішою вважається система BAKIS – BAKred Information System (Табл. 1). Вона застосовується центральним банком Німеччини 3 1997 року та охоплює 47 коефіцієнтів ризику. До кредитного ризику відносять 19 коефіцієнтів, до ринкових – 16, лише 2 коефіцієнта належить ризикам ліквідності, 10 – прибутковості банківських операцій. Про ці данні банки зазвичай не повідомляють, а лише обговорюють з керівниками

тенденції у розвитку а пропозиції щодо ліквідації проблемних ситуацій.

Ця система є повністю стандартизованою. Метою даної системи є підготовка оперативної інформації про фінансову ситуацію в кредитно-фінансовій установі (кожного місяця, кварталу, за півроку, рік).

Не менш відомою методикою рейтингового оцінювання банків є система CAMELS. Хочеться підкреслити, що компонента «S» була додана відносно недавно, і тим самим значно покращила результати досліджень. На базі методики «CAMELS» визначається і рейтинг українських банків.

Акронім CAMELS складається з перших букв англійських назв критеріїв оцінки діяльності банків, покладених в основу цієї методики:

C (Capital adequacy) – достатність капіталу; передбачає оцінку розміру капіталу банку, його достатність для захисту інтересів вкладників і підтримки платоспроможності;

A (Assets quality) – якість активів; відображає здатність забезпечити повернення активів, вплив наданих проблемних позик на загальний фінансовий стан банку;

M (Management) – управління, керування, менеджмент; передбачає оцінку методів управління банком з точки зору ефективності діяльності, встановленого порядку роботи, методів контролю щодо управління ризиком і, таким чином, уникнення збитків у майбутньому;

E (Earnings) – прибутковість, надходження банку, рентабельність; показує достатність прибутку банку для його перспективного розвитку, здатність комерційного банку виплачувати дивіденди акціонерам та підтримувати достатній рівень власного капіталу;

L (Liquidity) – ліквідність; відображає здатність банку до своєчасного і повного виконання вимог про виплати за зобов'язаннями [6];

S (Sensitivity) – чутливість до ризику.

Таблиця 1

Система стану фінансового стану банку в різних країнах

Країна	Системи нагляду	Тип систем
Німеччина	BAKIS (інформаційна система)	Система фінансових коефіцієнтів та аналізу окремих груп банків
Франція	SAABA	Система раннього реагування – очікувані збитки
	OPAR	Дистанційна рейтингова система
Нідерланди	RAST	Комплексна система для оцінки ризиків
Англія	RATE	Система для оцінки банківських ризиків
Італія	PATROL	Дистанційна рейтингова система
США	CAMELS	Система рейтингів на базі рейтингових перевірок на місцях
	SEER Rating	Система раннього реагування – прогнозування
	CAEL	Дистанційна система банківського нагляду
	SCOR (CAMELS рейтинг)	Система раннього реагування - оцінка рейтингу
	SEER Risk Bank Calculator - OOC	Система раннього реагування – прогнозування банкрутств і виживання
Країни ЄС	Система ПФУ	Макро- та мікропруденційний аналіз

Існують певні встановлені правила та показники, що є допозною силою в аналізі кожного компонента, який і визначає становище банку (табл. 2). А результати, що були отримані завдяки коефіцієнтному методу розрахунку, зрівнюють з пороговими величинами чи встановленими законодавством нормативами, а далі кожен із компонентів класифікується за п'ятибальною шкали, де: 1 відповідає оцінці «добре»; 2 відповідає оцінці «задовільно»; 3 — «посередньо»; 4 — «гранично»; 5 — «незадовільно». Далі, окремо отримані рейтингові оцінки переводять в єдину оцінку (рейтинг) фінансово-кредитній установі (за шкалою від одного до п'яти), розрахунком якої є середньоарифметична величина.

Багато країн у світі активно використовують систему CAMELS, і вона вважається стандартизованою, найважливішим досягненням якої вважається те, що вона враховує різноманітні сторони діяльності банку. Використовуючи базові основи системи, створюються нові, кращі методики (наприклад SCOR), які можливо декілька спрощені. Недоліком системи CAMELS є те, що вона є

складною у застосуванні, а через те потребує багато часу та фінансових затрат.

Недоліками методики CAMEL [7] є:

1) відсутність показників структури активів;
2) закритість рейтингу (не публікується в засобах масової інформації);

3) при розрахунку інтегрального показника припускається, що зміни всіх 5 показників рівнозначні, тобто банки з оцінками 1,5,4,3,2 та 5,1,4,3,2 мають однаковий рейтинг – “3”, однак стан цих установ у системі може вагомо різнитись. Наприклад, один із банків може не задовільнити вимогу достатності капіталу, тобто різні показники мають різні властивості та вагу;

4) труднощі у використанні та неможливість розрахунку показників тільки на базі публічної звітності;

5) невизначеність методики оцінки менеджменту банку. Найповнішою за кількістю показників серед методик оцінки надійності банку, розглянутих вище, на думку авторів, є методика “Експерт-Рейтинг”. Інші поступаються їй через відсутність груп коефіцієнтів рентабельності і якості активів.

Таблиця 2

Характеристика банку, в залежності від оцінки

Комплексна рейтингова оцінка	Характеристика банку
«1» або «2»	Банки є надійними за всіма показниками, здатними протистояти більшості економічних спадів (крім надзвичайних), вважаються стабільними і такими, що мають кваліфіковане керівництво. Ступінь нагляду за такими банками потрібен мінімальний.
«3»	Банки мають суттєві недоліки і якщо ці недоліки не будуть виправлені за обґрунтовано визначений для цього час, то вони призведуть до значних проблем, пов'язаних з платоспроможністю та ліквідністю. У такій ситуації служба банківського нагляду має надати чіткі вказівки керівництву банку щодо подолання існуючих проблем.
«4» або «5»	Банки, які отримали комплексну рейтингову оцінку мають серйозні проблеми, що вимагають ретельного нагляду і спеціальних оздоровчих заходів. Такі комплексні рейтингові оцінки вказують на те, що загальна платоспроможність банку під загрозою, потрібні негайні конкретні дії служби банківського нагляду, не виключаючи можливості примусової реорганізації та ліквідації.

У міжнародній практиці застосовується також американська система моніторингу фінансових організацій SEER (System for Estimating Examination Ratings), більше відома під назвою FIMS (Financial Institution Monitoring System). Це комплексна методика дистанційного аналізу та контролю з точки зору набору показників, їхньої динаміки, відбору статистично значущих коефіцієнтів, математичного апарату дослідження. FIMS дає дві оцінки стану банку, що базуються на різних економетричних моделях, – рейтинг (FIMS rating) та бал ризикованості (FIMS risk rank). Рейтинг FIMS дає оцінку поточного стану банку, а ранг ризикованості FIMS – це довгострокова оцінка очікуваного стану банку. У цих моделях підвищена увага приділяється індивідуальним показникам роботи банку і менша – показникам, що характеризують стан банку порівняно з іншими близькими за величиною активів банками. Крім того, в модель рейтинг FIMS інкорпорує результати останнього доступного інспектування “на місцях” [5].

Сильною стороною системи FIMS є її гнучкість. Коефіцієнти пояснюючих показників змінюються щоквартально, відображаючи мінливі умови функціонування банківського сектору. У системі передбачена також можливість без серйозного доопрацювання математичного забезпечення замінювати одні пояснюючі показники іншими, якщо в цьому виникає необхідність [7].

Також варті уваги методи оцінювання фінансової стійкості банків провідних європейських країн. Банк Англії, наприклад, аналізує стан банківської системи та прогнозує фінансову стійкість за допомогою методик RATE (Risk Assessment, Tools of Supervision and Evaluation) та TRAM (Trigger Ratio Adjustment Mechanism). За цими методиками аналізуються не лише дані щодо діяльності банків та фінансових компаній, а й низка макроекономічних показників, які характеризують стан грошово-кредитного ринку, платіжного балансу, рівень заощаджень та інвестицій [8].

З 1993 року Банк Італії застосовує методику ПЕТРОЛ (PATROL), на основі якої розраховують

п'ять компонентів: достатність капіталу, прибутковість, якість кредитів, організація, ліквідність. Методика застосовується як звичайний аналіз розривів в умовах статичної еволюції. Найважливішим є те, що система ПЕТРОЛ, окрім визначення поточного стану банківської системи, також імітує вплив таких зовнішніх шоків, як несподіваний вплив депозитів і зростання питомої ваги простроченої заборгованості [5].

Отже, проведений аналіз зарубіжних методик оцінки фінансової стабільності банків та узагальнення закордонної практики побудови рейтингових систем оцінки надійності фінансових установ дали змогу виявити такі спільні характерні риси:

- врахування банківських ризиків при аналізі й оцінці фінансової стабільності банку;
- поєднання аналізу та оцінки поточного фінансового стану кредитної організації з прогнозом на майбутнє;
- поєднання оцінки фінансового стану банку з аналізом діяльності контролюючих органів відносно проблемних банків [7].

Національний банк України здійснює рейтингову оцінку банків за американською системою CAMELS. Проте НБУ не розголошує інформацію про результати рейтингової оцінки, оскільки цим може викликати непотрібний ажіотаж серед клієнтів тих банків, які на певний момент матимуть відносно низький рейтинг. Окрім цього, для забезпечення стійкості банків НБУ постійно контролює ризики в їх діяльності на основі обов'язкових економічних нормативів, визначених Інструкцією НБУ “Про порядок регулювання діяльності банків в Україні” [9].

Крім Національного банку, оцінювання фінансової стійкості суб'єктів банківського сектору України проводять й інші організації, які в основному складають рейтинги надійності банків, ґрунтуючись на загальнодоступній інформації. До найпопулярніших рейтингів належать: рейтинг привабливості банків для вкладників (журнал “Економічна правда”), рейтинг фінансової стійкості банків (рейтингове агентство “Кредит-рейтинг”),

інформаційно-аналітичний Інтернет-проект "Вкладчик.In.UA", рейтинг надійності банків (рейтингове агентство "Експерт-рейтинг") та інші.

Завершуючи розгляд вітчизняної практики оцінювання фінансової стійкості банків рейтинго-

вими агентствами, можна навести порівняльну характеристику українських та зарубіжних методик (табл. 3) [9].

Таблиця 3

**Порівняльна характеристика методик оцінювання фінансової стійкості банків
у практиці України та зарубіжних країн**

Критерії	Вітчизняна практика	Практика зарубіжних країн
Оцінні показники	Групи аналітичних показників визначені не досить чітко; широке коло можливих критеріїв оцінки та граничних значень показників	Найважливіші показники діяльності банків та їх оцінні критерії чітко визначені; можливість оцінювання динамічної зміни показників і наявність їх нормативних та граничних значень
Врахування ризику	Майже повна відсутність системи врахування ризику при рейтинговому оцінюванні	Всебічне врахування ризикових факторів на різних сегментах ринку з використанням чітких показників
Механізм ранжування банків	Проведення рейтингової оцінки з урахуванням присвоєного рангу НБУ	Дотримання ранжування банків відповідно до присвоєного рейтингу
Використання даних для проведення аналізу	Обмеження спектра внутрішньої інформації, використання переважно зовнішньої	Використання зовнішньої і внутрішньої інформації

Проведене дослідження говорить про те, що можна лише визначити дві основні форми оцінювання фінансової стійкості банку: по-перше, прямий контроль (регулювання) або обов'язкове оцінювання; по-друге, саморегулювання або ініціативне оцінювання діяльності.

ВИСНОВКИ

Підводячи підсумок, варто звернути увагу на те, що основним недоліком усіх вище проаналізованих систем є те, що кожна з них не може гарантувати абсолютну надійність та ефективність банківської установи (впливають такі фактори, як непередбачуваність економіки, нестабільна політична ситуація як у світі, так і в країні), тому у всіх систем та методик немає шансу стовідсотково спрогнозувати. Жодна з систем не є універсальною.

В Україні, усі отримані результати та дані зарубіжної науки можна застосовувати лише на рівні ідей, але самим раціональним та доцільним було б використання саме стрес-тестування, але не на макрорівні, а на рівні банківської установи, тому що застосовуючи саме такий вид управління фінансовою стійкістю банку, ми зможемо спрогнозувати банківські ризики, виявити слабкі сторони. Для реалізації стрес-тесту на рівні банку потрібно розробити модель його проведення, яка б включала всі фактори, що впливають на фінансовий стан банку.

Список використаних джерел

10. Вовчак О.Д. Кредит і банківська справа; підручник / О.Д. Вовчак, Н.М. Руцишин. – 2008. – 564 с.

11. Андреев И. Критерии конкурентоспособности однородных банковских услуг / И. Андреев // Маркетинг. – 2009. – С. 145-148.

12. Лаврушин О.И. Управление деятельностью коммерческого банка / О.И. Лаврушин. – М.: Юристъ. – 2002. – 688 с.

13. Майба В.В. Рейтингове оцінювання фінансової стійкості комерційних банків / В.В. Майба // Ефективна економіка. – 2010. – № 5 – С. 48-65.

14. Турчин Н.Б. Зарубіжні рейтингові системи оцінки банківської діяльності та їх особливості // Наука й економіка. – 2008. – № 3 (11). – С. 90-94.

15. Савченко Т. Публічна система комплексної оцінки діяльності банків, як інструмент підвищення якості інформації про банки / Т. Савченко // Вісник НБУ. – 2006. – № 10. – С. 40-45.

16. Стефанишина А. Характеристика та аналіз методик оцінювання фінансової стійкості банків України та зарубіжжя / А. Стефанишина // Вісник НБУ. – 2010. – № 11. – С. 62-66

17. International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards. A Revised Framework. Basel Committee on Banking Supervision. – Basel. – Updated November 2005 [Електронний ресурс] // Режим доступу : www.bis.org.

18. Постанова Національного банку України "Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні" № 368 від 28.08.2001 [Електронний ресурс] // Режим доступу: www.rada.gov.ua.

БЛИЗНЮК

Андрій Олександрович
basket1979@ukr.net

УДК 330.341

ПРОЯВИ ТА НАПРЯМКИ ПОДОЛАННЯ
ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

ШЕРШЕНЮК

Олена Миколаївна
sheralyona@gmail.comSIGNS AND DIRECTIONS FOR
MITIGATIONS OF SHADOW ECONOMICSк.е.н., доцент, Харківський
національний автомобільно-
дорожній університетк.е.н., доцент, завідувач
кафедри економічної теорії
та права, Харківський
національний автомобільно-
дорожній університет

Порушено питання суспільної проблематики подолання проявів тіньової економіки в контексті євроінтеграційних процесів держави. Показаний рівень загрози поширених видів тіньової діяльності, розгалуженість сфери її існування. Представлені основні риси та цілі створення системи національної економічної безпеки на підставі комплексу правових та організаційно-економічних державних заходів.

Затронут вопрос общественной проблематики снижения проявлений теневой экономики в контексте евроинтеграции процессов государства. Показан уровень угрозы распространенных видов теневой деятельности, расшатанность сферы ее существования. Представлены основные черты и цели создания системы национальной экономической безопасности на основании комплекса правовых и организационно-экономических государственных мероприятий.

Issues raised public concerns reducing the manifestations of the shadow economy in the context of the European integration processes of the state. It shows the level of the threat of common types of shady activities, the scope of the shakiness of its existence. The main features and objectives of creating national economic security on the basis of a complex of legal, organizational and economic public events.

Ключові слова: інвестиції, кошти, економічна криза, депозити

Ключевые слова: инвестиции, средства, экономический кризис, депозиты

Keywords: investment, resources, economic crisis, deposits

ВСТУП

В умовах глобальної фінансово-економічної кризи проблема існування тіньової економіки стала однією з найбільш важливих як для України, так і для більшості країн світу. Окремі різновиди тіньової діяльності справедливо відносяться до числа глобальних проблем сучасності.

МЕТА РОБОТИ

Основна ціль статті полягає у проведенні системного аналізу причин тінізації економічної діяльності та розробці комплексу взаємопов'язаних заходів щодо зменшення рівня тінізації економіки на макроекономічному рівні.

ОСТАННІ ДОСЛІДЖЕННЯ

Проблемним питанням, пов'язаним з існуванням тіньової економіки присвячено безліч публікацій в економічній літературі, зокрема таких авторів, як М. Азарова, А. Базилюка, О. Барановського, В. Білосуса, І. Бубнова, А. Вакуріна, З. Варналія, В. Волика, О. Черевко, С. Квасова, В. Гвоздицького, Н. Голованова, О. Фрадинського, А. Крилова, Г. Клейнера, С. Коваленка, В. Мандибури, А. Нестерова, В. Перекисліва, М. Потєбенко, Ю. Прилипка, В. Предборського, О. Турчинова, та ін. Незважаючи

на значну кількість публікацій, ця проблема підлягає висвітленню і залишається актуальною і до тепер.

РЕЗУЛЬТАТИ

Наразі певні прояви тіньової економіки існують практично в усіх країнах світу. Основними відмінностями її в тій, чи іншій країні є обсяги, фактори, форми, стан соціально-правового контролю за нею і рівень її реалізації. За різними оцінками, її рівень становить у високо розвинених країнах 17% ВВП, у країнах з перехідною економікою – понад 20% і в країнах, що розвиваються – більше 40%. Про важливість максимально об'єктивної оцінки тіньової економічної діяльності свідчить значний обсяг сукупності методів оцінювання [1-3].

Тінізація економіки України в умовах фінансово-економічної кризи набула тотального характеру й оцінюється окремими експертами і дослідниками в обсязі до 60% ВВП, що представляє на сучасному етапі реальну загрозу національній безпеці держави [4]. "Можна констатувати фактичне завершення процесу реструктуризації тіньової економічної діяльності в масштабах держави. Ця діяльність стала такою, що становить помітну частку її економіки. Вона обслуговує економічні і політичні інтереси певних впливових структур і ділових кіл" [5].

Більшість експертів вважають, що 25-50% обороту приватних підприємств не відбиті в документах бухгалтерського обліку (тіньовий оборот). Рівень відходу в тінь залежить від того, що це за підприємство. У більшості малих підприємств "тінь" може досягати 80-90%.

На думку незалежних експертів, найпоширенішими видами тіньової діяльності є: оптимізація податків, проституція, торгівля наркотиками, праця нелегальних мігрантів, азартні ігри. До існуючих видів тіньової діяльності відносяться також зарплата "в конвертах", незаконне повернення податку на додану вартість, в тому числі злочинні схеми тінізації обороток з податковим кредитом з використанням ланок так званих "сплячих" підприємств, "вигодонабувачів", "транзитерів" та "податкових ям".

Досить високий рівень корумпованості у сферах, що здійснюють постачання енергоносіїв, землевідведення під будівництво, операції з комерційною нерухомістю (оренду) і приватизацію державного майна. Тут існує значний розрив між ринковими і "відпускними" цінами "продукцію" і, відповідно, можливість здобуття надприбутків, що є джерелом хабарництва і "відкатів", з якими більш всього фірми працюють в будівництві (91%), торгівлі (75%), сфері нерухомості (75%), сільському господарстві (58%), енергетиці (58%).

Враховуючи вищевикладене, можна констатувати, що в Україні сформувалася унікальна тіньова економіка, основними ознаками якої є:

- ухилення від сплати податків;
- відтік капіталу;
- подвійна бухгалтерія;
- приховане безробіття;
- корупція і хабарництво;
- неорганізована і "чорна" торгівля.

Узагальнюючим фактором, який формує тіньову економіку, є політична невизначеність у країні та масова недовіра громадян до всіх гілок влади та політиків.

Формування системи національної економічної безпеки повинно здійснюватися, виходячи з цілей і принципів забезпечення економічної безпеки, шляхом розробки правових норм, які регулюють стосунки в сфері економіки, створення органів державної влади й управління в цій сфері, визначення основних напрямків їхньої діяльності, а також налагодження відповідних механізмів контролю за діяльністю цих органів.

Мета системи забезпечення економічної безпеки полягає в підтриманні нормального функціонування економіки, виявленні загроз і вжиття адекватних

заходів щодо їх відвернення та нейтралізації, захисті економічних інтересів особи, суспільства, сім'ї, держави, здійсненні соціально-спрямованої економічної політики.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі тіньова економіка відіграє суттєву роль у соціально-економічному розвитку суспільства, як деструктивну, так і помірно структуруючу за допустимого її рівня.

Проте, реальний рівень тіньової економіки в Україні перевищує допустиме значення і становить загрозу національній безпеці держави. З огляду на це, Україні необхідно розробити чітку довгострокову програму з детінізації економіки зі суворим контролем її виконання. Створення єдиної системи правових, організаційно-економічних державних заходів може стати ефективним засобом протидії тінізації суспільно-економічних відносин.

Отже, реалізація стратегії детінізації української економіки, яка передбачає запровадження комплексу взаємопов'язаних заходів щодо створення сприятливих умов для легальної господарської діяльності та посилення відповідальності за економічні злочини, дозволить покращити соціальний клімат у суспільстві, значно підвищити рівень доходів та соціального захисту громадян, залучити додаткові бюджетні надходження та суттєві інвестиційні ресурси для забезпечення стійкого та динамічного економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Флейчук М.І. Легалізація економіки та протидія корупції у системі економічної безпеки: теоретичні основи та стратегічні пріоритети в умовах глобалізацій: монографія / М.І. Флейчук. – Львів: Ахілл, 2008. – 660 с.
2. Исправников В.О. Теневая экономика: науч.-метод. пособие для студ. экон. ф-тов / В.О. Исправников. – М.: Инфра-М., 2007. – 321 с.
3. Флейчук М.І. Основи тіньової економіки: конспект лекцій у слайдах / М.І. Флейчук. – Львів: Львівська комерційна академія, 2011. – 50 с.
4. Тищук Т.А. Тіньова економіка в Україні: масштаби та напрямки подолання: аналіт. доп. / Т.А. Тищук, Ю.М. Харазішвілі, О.В. Іванов. – К.: НІДС, 2011. – 96 с.
5. Основы экономической безопасности : науч.-метод. пособие / О.М. Бандурка, В.Е. Духов, К.Я. Петрова, И.М. Червяков. – Х.: Изд-во Харьковского Национального университета внутренних дел, 2003. – 289 с.

ТКАЧЕНКО

Сергій Анатолійович
nukoblikaudit@inbox.ru

к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, в.о. ректора Вищого навчального закладу «Міжнародний технологічний університет «Миколаївська політехніка»

УДК 338.242.2:[65.012.122:338.43]

КОРПОРАТИВНІ АЛЬТЕРНАТИВИ УПРАВЛІННЯ ВИРОБНИЦТВОМ

THE CORPORATE OF PRODUCTION MANAGEMENT ALTERNATIVES

У статті переконливо доведено: управління включає у себе чотири самостійні взаємопов'язані функції – планування, облік, діагностика та регулювання; виключення із циклу управління будь-якої із цих функцій робить управління неможливим або, принаймні, неефективним. Обґрунтовано, з точки зору кібернетики, будь-яку із функцій управління можливо назвати підсистемою функціонально розвинутої системи стратегічного управління діяльністю підприємством (об'єднанням), а відповідно, правомірним виступає виділення в функціонально розвинутої системі стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань підсистеми інтегрованої економічної діагностики. Серед перспектив розвідок актуальністю відрізняється питання визначення ролі функцій інтегрованої економічної діагностики у системі управління.

В статті убедительно доказано: управление включает в себя четыре самостоятельные взаимосвязанные функции - планирование, учёт, диагностика и регулирование; исключение из цикла управления любой из этих функций делает управление невозможным или, по крайней мере, неэффективным. Обосновано, с точки зрения кибернетики, любую из функций управления можно назвать подсистемой функционально развитой системы стратегического управления деятельностью предприятием (объединением), а соответственно, вполне правомочным выступает чёткое выделение в функционально развитой системе стратегического управления деятельностью предприятий и производственных объединений подсистемы интегрированной экономической диагностики. Среди перспектив дальнейших исследований актуальностью отличается вопрос определения роли подсистемы интегрированной диагностики в системе стратегического управления, др.

The article convincingly proved that management comprises four independent interconnected functions - planning, accounting, diagnosis and control; exception control cycle of any of these functions makes it impossible to control, or at least ineffective. It is proved from the point of view of cybernetics, any of the control functions can be called subsystem functionally advanced strategic management activity of the enterprise (association), and, accordingly, it is quite legitimate to favor a clear selection in the functional development of the system of strategic management of business activities and production associations integrated economic subsystem diagnostics. Among the prospects for further research actuality different question defining the role of integrated economic subsystems diagnostics in system of strategic management and others.

Ключові слова: виробництво, діагностика, загальні питання, управління

Ключевые слова: диагностика, общие задачи, производство, управление

Keywords: diagnostics, general issues, production, management system, goal

ВСТУП

Українська наука управління стрімко розвивається. У порівняно короткі строки було створено крупні науково-дослідницькі центри, які займаються дослідженням теоретичних та прикладних питань управління, сформовано кадри вчених, які працюють над різними проблемами науки управління, поставлено значні за величиною виробничо-економічні експерименти. Про успіхи управління свідчить також той факт, що було опубліковано значну кількість робіт, присвячених різноманітним аспектам системи управління, ін.

Розгляд опублікованих робіт таких вчених-авторів, як: К. Боумен [1], Д. Джоббер [2], Х.Т. Джонсон [3], П. Друкер [4], Ф. Котлер, Г. Армстронг [5],

М. Мак-Дональд [6], Д. Хассі [7], Рам Чаран, Джеффри Колвін [8], Дж.А. Штайнер [9] та інших, надає підґрунтя стверджувати, що управління як наука на сучасному етапі являє собою симбіоз декількох основних напрямків.

Заслуговує на увагу той факт, що погляди більшості фахівців про основні положення науки управління суб'єктами господарської діяльності та оцінка її місця серед інших наук збігаються. Більшість вказує на необхідність і закономірність існування самостійного розділу – теорії системи управління, тому що в самому управлінні наявні загальні методологічні проблеми, які не доцільно розглядати у межах окремих напрямків розвитку науки управління.

Найбільш повно сутність управління може бути розкрито через його функції. На жаль, тлумачення самого поняття «функція управління» та визначення поняття «управління», що зустрічаються в літературі, різні і інше.

На наш погляд, більш вірно розглядає зміст функцій системи управління О. Лесюк та А. Устенко, які під ними мають на увазі не тільки особливий вид управлінської діяльності, результат процесу поділу праці й спеціалізації в управлінні, але і певну ділянку системи управління, що відрізняється цілковитою самостійністю. «Функції управління, - пишуть автори, - особливі види діяльності, що відображають напрями або стадії цілеспрямованого впливу на зв'язки і відносини між людьми в процесі виробництва» [10, с.856].

Іноді, функції системи управління ототожнюють з функціями органів системи управління або із функціями працівників системи управління. Насправді саме функції управління створюють базу для розуміння та функцій органів, і функцій працівників, й тому повинні бути розглянуті самостійно, ін.

Значно різняться погляди авторів – провідних вітчизняних та іноземних вчених при визначенні кількісно-якісного складу функцій управління й інше.

Так, колектив таких економістів-дослідників, як: М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі у своїй фундаментальній праці виділяють наступні функції управління: планування, організація, мотивація і контроль [11, с.253].

В.В. Сопко та В.П. Завгородній серед функцій системи управління виділяють такі угруповання: бухгалтерський облік, контроль і аналіз [12, с.4].

А представники наукової школи – Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.Л. Томашевська – переконані у тому факті, що до функцій управління, окрім обліку, відносяться також планування, аналіз та контроль [13, с. 21], ін.

Деякі автори схильні виділяти в управлінні виробничо-господарською діяльністю і значно більшу кількість функцій. Наприклад, група російських вчених-науковців В.Е. Керімов, О.О. Єпіфанов, П.В. Селіванов та М.С. Крятов наголошують на тому, що «до основних функцій управління виробництвом належать: організація, нормування, планування, координація, мотивація, облік, контроль, аналіз і регулювання» [14, с. 22]. А в своїй наступній роботі пишуть: «управління комерційно-збутовою діяльністю здійснюється за допомогою функцій, які умовно можливо об'єднати в чотири групи: функції аналізу, прогнозування та планування; функції організації; функції обліку і контролю; функції регулювання та стимулювання» [15, с.18].

Не переслідуючи мети вичерпного розгляду точок зору на функціональний склад управління з критичних позицій, зробимо обмеження на констатації найбільш принципових моментів: все ще допускають змішування функцій керуючої підсистеми й такої, якою керують, внаслідок чого відносять до функцій управління такі, що не виступають ними; обмежуються, як правило, тільки простим переліченням функцій управління або

надають при цьому загальну характеристику їх сутності; мають місце випадки, коли по-різному визначають зміст одних і тих самих функцій управління, хоча зрозуміло, що для характеристики сутності тієї або іншої функції управління необхідним виступає єдине визначення; нерідко у число функцій управління включають організацію, хоча, на наш погляд, організація являє собою не що інше, як специфічні компоненти підсистеми, якою керують, що перебувають у певній взаємодії, внаслідок чого організація сама відчуває необхідність в управлінні; навряд чи можна визнати правомірним і включення до складу управлінських функцій стимулювання, яке належить до методів управління, за допомогою яких забезпечується оптимальна взаємодія різних частин підсистеми, якою керують; при виділенні серед управлінських функцій контролю розглядають його на одному рівні з іншими функціями, не відрізняючи, контроль виступає функцією, яка об'єднує облік та діагностику.

МЕТА РОБОТИ полягає у: подальшому розвитку концепції, система управління включає в себе 4 (чотири) самостійні взаємопов'язані функції – планування, облік, діагностика й регулювання; виділенні в системі стратегічного управління діяльністю підприємств підсистеми інтегрованої економічної діагностики, ін.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-методологічною основою даної наукової публікації виступає діалектичний метод і основні положення теорії системи управління. У процесі дослідження використовувалися наступні методи: *абстрактно-логічний* (для теоретичного узагальнення та формулювання висновків); *монографічний* (при дослідженні теоретичних методик системи управління); *метод економіко-математичного моделювання* (при розробці моделі взаємозв'язків підсистем в процесі системи управління); *графічний* (при побудові схеми взаємозв'язків підсистем системи управління), багато іншого.

РЕЗУЛЬТАТИ

Найбільш правильним виступає підхід до визначення складу функцій системи управління, який ґрунтується на дослідженні управління в єдності двох його органічних сторін: сутності управління, для якої характерна, спільність, універсальність управлінської діяльності, яка впливає із єдності законів процесів управління в різних об'єктах управління, і змісту управління, для якого характерна специфічність управління, яка виходить із конкретності законів розвитку того або іншого об'єкту управління. Спираючись на тезис даного висловлювання, в системі управління можна виділити 4 (чотири) функції: планування, облік, діагностика та регулювання.

Кожна із функцій у процесі подальшого поділу і спеціалізації управлінської праці може бути диференційована на ряд складових. Наприклад, у підсистемі планування можуть бути виділені: прогнозування; перспективне планування; поточне

планування; оперативне планування тощо. О.А. Хитрова досить правильно зазначає, «на практиці застосовується стратегічне, короткострокове, а також оперативне планування» [16, с. 72]. Підсистема обліку може бути диференційована на: оперативний облік; бухгалтерський облік; управлінський облік; податковий облік й багато інших.

Щодо функції управління планування, дуже цікавим виступає погляд У. С. Расулової, яка вважає, що «... коли критерієм ефективності планування є тільки виконання та перевиконання плану, виникає реальна загроза того, що процес планування взагалі втратить сенс через те, що планові показники будуть свідомо занижуватися» [17, с. 29]. А згідно із точкою зору іноземного фахівця Пітера Лоранжа, «... процес планування виступає інструментом, який допомагає в прийнятті управлінських рішень. Його завдання – забезпечити нововведення і зміни в організації у достатній ступені» [18, р. 2].

Основна задача обліку виступає у відображенні процесів, що фактично відбуваються, та контролю за виконанням плану виробничо-господарської діяльності у цілому, в кожній його частині і за кожний відрізок часу. Забезпечуючи постійний збір інформації про фактичний розвиток виробничо-господарських процесів, її класифікацію й узагальнення, облік тим самим створює можливість виявлення різного роду відхилень від запланованих напрямків та параметрів розвитку. У цій якості облік виступає як база діагностики, регулювання і забезпечення діяльності об'єктів, якими керують.

Наступна важлива функція управління – діагностика. Отримання облікової інформації не ідентично отриманню знань про виробничо-господарські процеси, що відбуваються. Знання, розуміння процесів, що відбуваються, може бути досягнуто тільки в результаті усвідомлення інформації за допомогою діагностики отриманих даних. Діагностика дозволяє надати кількісну та якісну оцінку змін у процесах розвитку об'єктів, якими керують, відносно завданих параметрів виявити закономірності розвитку об'єктів, якими

керують, виявити втрати, причини їх виникнення. У цьому зв'язку діагностика виступає базою розробки управлінських рішень, ін.

Регулювання включає у собі вироблення й прийняття управлінських рішень. Дослідженням функції регулювання займається спеціальна наукова дисципліна (в межах науки про систему управління) – теорія прийняття управлінських рішень. Цей розділ науки про систему управління почав створюватися вже давно, на початку п'ятдесятих років минулого сторіччя і ін.

Найбільш активна частина функції регулювання – реалізація прийнятих рішень – заключна ланка системи управління. Головне завдання функції регулювання виступає у тому, щоб усунути вплив небажаних факторів на процеси розвитку об'єктів, якими керують та в різноманітних ситуаціях утримувати параметри розвитку процесів у завданих або оптимальних межах.

Функція регулювання здійснюється на базі економічної діагностики і полягає в прийнятті рішень із коректування планів, удосконалення обліку, проведення технічних, економічних й організаційних заходів, які сприяють усуненню виявлених відхилень та оптимізації процесу, яким керують. У реальних умовах діяльності підприємств одна частина рішень реалізується у функціональних підрозділах, інша – в лінійних, де здійснюється безпосередній вплив на сам процес. Правильне рішення, яке приймається в тієї або іншої ситуації, передбачає всебічне врахування таких, якими керують (залежних від приймаючого рішення), і таких, якими не керують (на які приймаючий рішення вплинути не може), факторів підвищення та обмежень.

Основні функції системи управління щільно взаємопов'язані і в сукупності організують процес управління із замкненим контуром. У контурі виділяються керуючі впливи, спрямовані від керуючої частини на об'єкт, та зворотний зв'язок, що здійснюється від об'єкта до керуючої частини (рис. 1).

Рис. 1. Граф-блок-схема взаємозв'язків підсистем системи управління

Формально взаємозв'язок функцій у процесі системи управління може бути представлений у вигляді графу f S , w , де

$S = \{П, О, Д, Р, Q\}$, а система зв'язків

визначається безліччю пар, в яких перший елемент методу виступає інформатором, а другий – інформантом, визначається формулою(1):

$$w = \{ \langle P, Q \rangle; \langle Q, O \rangle; \langle P, D \rangle; \langle O, D \rangle; \langle D, P \rangle; \langle P, P \rangle; \langle P, Q \rangle \}. \quad (1)$$

Наведена схема формує розуміння загальних принципів управління, внаслідок чого вона інваріантна по відношенню до найрізноманітніших процесів управління. Однак, потрібно мати на увазі, що у реальних умовах взаємозв'язки функцій дещо складніші і інше. Наприклад, інформаційні дані діагностики можуть бути використані для виконання функції перспективного планування – у цьому випадку виникає взаємозв'язок функцій D, P .

До того ж, між функціями управління існують ще теоретико-методологічні зв'язки: методологія бухгалтерського обліку залежить від методології планування; методологія діагностики – від методології планування та обліку.

ВИСНОВКИ

Управління включає у себе чотири самостійні взаємопов'язані функції – планування, облік, діагностика й регулювання. Виключення із циклу управління будь-якої із цих функцій робить управління неможливим або, принаймні, неефективним. Тому, з точки зору кібернетики, будь-яку із функцій управління можливо назвати підсистемою функціонально розвинутої системи стратегічного управління діяльністю підприємством (об'єднанням), а отже, правомірним виступає виділення в функціонально розвинутої системі стратегічного управління діяльністю підприємств і виробничих об'єднань підсистеми інтегрованої економічної діагностики й ін. Серед перспектив розвідок актуальністю відрізняється питання визначення ролі функції інтегрованої економічної діагностики у системі управління та ін.

Список використаних джерел

1. Боумен К. Стратегия на практике / Клифф Боумен. - Москва: Питер, 2003. - 250с. - (Сер. «Теория и практика менеджмента»); ISBN 5-94723-125-5.
2. Джоббер, Д. Принципы и практика маркетинга [Текст]: учеб. пособие: пер. с англ. / Д. Джоббер. - 2-е изд. - М.; СПб.; К.: Вильямс, 2000. - 688 с.: ил.
3. Johnson, H. T. Relevance Regained: From Top-Down Control to Bottom-up Empowerment / H. Thomas Johnson. - New York: The Free Press, 1992. - P.22.
4. Drucker, Peter Ferdinand. «Planning for Uncertainty» / Peter Ferdinand Drucker // The Wall Street Journal (WSJ). - 22 July 1992.
5. Котлер, Ф. Основы маркетинга / Филип Котлер, Гари Армстронг; Пер. с англ. Т. В. Клекоты и др. - 9-е изд. - М.; СПб.; Киев: Вильямс, 2003. - 1198с.
6. Мак-Дональд, М. Стратегическое планирование маркетинга [Текст] / М. Мак-Дональд. - Санкт-

Петербург: Издательство «Питер», 2000. - 320с.: ил.

7. Хасси, Д. Стратегия и планирование [Текст]: путеводитель / Дэвид Хасси; пер. с англ. под ред. Л.А. Трофимовой. - СПб.: Питер, 2001. - 384с.: ил.

8. Charan, Ram and Colvin, Geoffrey. «Why CEO's Fail» / Ram Charan and Geoffrey Colvin // Fortune. - 21 June 1999. - P. 31-40.

9. Steiner, George A. Management policy and strategy: text, readings, and cases / George A. Steiner, John B. Miner. - New York: Macmillan, 1977. - p. 158.

10. Економічна енциклопедія: у 3-ох томах / [редкол.: ... С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін.]. - Київ: Видавничий центр «Академія», 2002. - Т. 3. - 952 с.

11. Мескон, М. Основы менеджмента [Текст]: перев. с англ. / М. Мескон, М.Альберт, Ф.Хедоури; ред. Л.И. Евенко. - М.: Дело, 1994. - 704с.: рис., табл.

12. Сопко, В.В. Організація бухгалтерського обліку, економічного контролю та аналізу [Текст]: підручник / Василь Васильович Сопко, Віктор Петрович Завгородній. - Київ: КНЕУ, 2004. - 411с.; ISBN966-574-730-4: 39 гр.

13. Бутинець, Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку [Текст]: підручник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» ВНЗ / Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.Л. Томашевська; [за ред. Ф.Ф. Бутинця; 4-е вид., доп. і перер.]. - Житомир: ПП «Рута», 2005. - 528с.; ISBN 966-8059-42-5.

14. Керимов, В.Э. Управленческий учёт производственной деятельности: учебное пособие / В.Э. Керимов, А.А. Епифанов, П.В. Селиванов, М.С. Крятов; [под ред. В.Э. Керимова]. - М.: Издательство «Экзамен», 2002. - 160с.

15. Керимов, В.Э. Управленческий учёт коммерческо-сбытовой деятельности: учебное пособие / В.Э. Керимов, П.В. Селиванов и др.; [под редакцией В.Э. Керимова]. - Москва: Издательство «Экзамен», 2003. - 128 с.

16. Хитрова, О.А. Бізнес-план як один з видів стратегічного планування / О.А. Хитрова // Україна наукова: матеріали другої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. - Київ, 2006. - У 2-х част. - Ч. 2. - С. 72-73.

17. Расулова, Уляна Сергіївна. Ефективність оперативного планування торговельних підприємств Донецького регіону / Уляна Сергіївна Расулова // Україна наукова: матеріали другої всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. - Київ, 2006. - У 2-ох частинах. - Частина 2. - С. 29-31.

18. Lorange, Peter. Corporate Planning: An Executive Viewpoint / Peter Lorange. - New Jersey: Prentice-Hall, Englewood Cliffs, 1980. - p. 2.

*Консультація-інтерв'ю з Бондарем Валерієм
Петровичем*

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГОЛОВНОГО
БУХГАЛТЕРА ТОРГІВЕЛЬНОГО
ПІДПРИЄМСТВА**

*Бондар В.П. – професор, д.е.н., керуючий партнер
міжнародної аудиторської компанії HLB Ukraine
www.hlb.com.ua, office@hlb.com.ua*

Питання головного бухгалтера торговельного підприємства:

Який порядок обліку основних засобів, малоцінних необоротних матеріальних активів, призначених для продажу, в наступній ситуації: у нас є рекламні стенди, які знаходяться у наших дилерів в зонах проведення АТО і тимчасово окупованій території (АР Крим, Луганська та Донецька області), та були передані за Актами прийому-передачі. Плата за оренду хоч і незначна, але оплату ми не отримували, акти в бухгалтерському обліку не проводили, рахунки-фактури не виставляли. Дані рекламні стенди необхідно списати з балансу, але отримати їх неможливо, хоча вони мають значну вартість.

Питання: як правильно оформити операцію зі списання з обліку ОЗ/МНМА (в нашому випадку стенди амортизуються за прямолінійним методом, деякі вже амортизовані повністю)?

Відповідь:

Бухгалтерський облік

Згідно з п. 5 П(С)БО № 7 «Основні засоби», такі об'єкти як стенди класифікуються як інші необоротні матеріальні активи у складі основних засобів. Це дозволяє зробити висновок, що П(С)БО № 7 відносить МНМА до однієї з груп основних засобів, а точніше – до інших необоротних матеріальних активів.

Списання повністю амортизованих стендів можна здійснити за результатами проведеної інвентаризації, якщо інвентаризаційною комісією вони визнаються непридатними для подальшого використання.

При цьому, згідно з п. 8 Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, підприємства, що знаходяться на тимчасово окупованій території та/або на території проведення антитерористичної операції (або їх структурні підрозділи (відокремлене майно) перебувають на зазначених територіях), проводять інвентаризацію у випадках, обов'язкових для її проведення, тоді, коли стане можливим забезпечити безпечний та безперешкодний доступ уповноважених осіб до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, в яких відображені зобов'язання та власний капітал цих підприємств.

Зазначені підприємства зобов'язані провести

інвентаризацію станом на 01 число місяця, що настає за місяцем, у якому зникли перешкоди доступу до активів, первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку, та відобразити результати інвентаризації в бухгалтерському обліку відповідного звітного періоду.

Згідно з позицією Мінфіну, викладеною в Листі щодо обліку об'єктів, що знаходяться на території проведення антитерористичної операції, об'єкти, які перебувають на тимчасово окупованій території та/або території проведення антитерористичної операції, мають обліковуватись у складі активів підприємства до проведення інвентаризації. Їх списання можливе тільки за результатами інвентаризації. Одночасно підприємство має визнати суми витрат від зменшення корисності щодо відповідних об'єктів.

Підприємством прийнята політика щодо оформлення операцій з МНМА документами, передбаченими для обліку основних засобів.

Тому результати роботи комісії відображаються у документах, затверджених Наказом про затвердження типових форм первинного обліку, зокрема: Акт списання основних засобів; Інвентарна картка обліку основних засобів; Опис інвентарних карток з обліку основних засобів, Інвентарний список основних засобів.

В бухгалтерському обліку при списанні об'єкта різниця між його первісною вартістю і нарахованою амортизацією відноситься на витрати звітного періоду, в якому відбулося таке вибуття, і відображається на субрахунку 976 «Списання необоротних активів».

При цьому за об'єктами, що знаходяться на невідконтрольних територіях, існують зовнішні ознаки знецінення.

Знецінення активу відображається згідно з нормами п. 31 П(С)БО № 7: втрати від зменшення корисності об'єктів основних засобів включаються до складу витрат звітного періоду зі збільшенням у балансі суми зносу основних засобів.

При цьому щодо майна, яке знаходиться на невідконтрольних територіях, ознаки знецінення з'явилися в 2014 р., тому у 2016 р. його знецінення має відображатись із застосуванням рахунку 44 «Прибутки (збитки) попередніх років», як виправлення помилки, допущеної в попередніх періодах.

Втрати від зменшення корисності визнаються через амортизацію: Дт 44 (замість 972) - Кт 132.

Якщо за окремими об'єктами є підстави щодо прийняття рішення про списання, то в обліку операції відображаються наступним чином:

– вибуття стендів зі 100% зносом відображається бухгалтерським записом: Дт 132 – Кт 112;

– якщо вартість амортизації не досягла 100% вартості об'єктів, крім зазначеного проведення, на суму перевищення первинної вартості над нарахованою амортизацією, робиться додатковий

запис: Дт 976 - Кт 112.

Податковий облік

Податок на прибуток

На відміну від бухгалтерського обліку, згідно з пп. 14.1.138 Податкового кодексу, матеріальні активи, вартість яких не перевищує 6 000,00 грн., не відносяться до основних засобів. Таким чином, МНМА, які за правилами бухгалтерського обліку є основними засобами, за правилами податкового обліку не визнаються такими.

Відповідно до ст. 138 ПКУ, платники податку на прибуток **мають коригувати фінансовий результат на різниці**, які виникають при нарахуванні амортизації необоротних активів. Але таке коригування стосується амортизації виключно основних засобів або нематеріальних активів. Оскільки МНМА не належать до основних засобів для цілей ПКУ, то різниці, які визначаються згідно зі ст. 138 ПКУ, за такими активами у платника не виникають.

Такої ж думки дотримуються податківці (Листи щодо права коригування фінансового результату до оподаткування на суму нарахуваної амортизації на малоцінні необоротні матеріальні активи, щодо податкового обліку амортизації малоцінних необоротних матеріальних активів).

Тобто в декларації з податку на прибуток списання стендів не відображається в додатку РІ та не впливає суму податку на прибуток.

Податок на додану вартість

Якщо під час придбання стендів Підприємство скористалося правом на податковий кредит, то при їх списанні раніше встановленого терміну їх використання, згідно з пп. «г» п. 198.5 ПКУ, повинно **здійснити нарахування податкових зобов'язань з ПДВ, виходячи з балансової (залишкової) вартості**, що склалася станом на початок звітного (податкового) періоду, протягом якого здійснюються такі операції, а за товарами – виходячи з вартості їх придбання.

Платник податку зобов'язаний нарахувати податкові зобов'язання виходячи з бази оподаткування, визначеної відповідно до п. 189.1 ст. 189 ПКУ, та скласти не пізніше останнього дня звітного (податкового) періоду і зареєструвати в Єдиному реєстрі податкових накладних в терміни, встановлені цим Кодексом для такої реєстрації, зведену податкову накладну за товарами/послугами, необоротними активами (для товарів/послуг, необоротних активів, придбаних або виготовлених до 1 липня 2015 р., – якщо під час такого придбання або виготовлення суми податку були включені до складу податкового кредиту), у випадку якщо такі товари/послуги, необоротні активи призначаються для їх використання або починають використо-вуватися в операціях, що не є господарською діяльністю платника податку.

Як вже зазначалось згідно пп. 14.1.138 ПКУ, МНМА не визнають основними засобами. Таким чином, якщо платник податку списує з балансу (ліквідує) об'єкт, який має **балансову (залишкову)**

вартість, то існує ризик того, що на підставі п. 198.5 ПКУ податківці наполягатимуть на необхідності нарахування за наслідками такої операції податкового зобов'язання з ПДВ з вартості їх придбання.

При цьому у випадку 100% амортизації МНМА вони фактично використовуються у господарській діяльності, тому, на нашу думку, відсутні підстави для визнання списання «невиробничим» використанням активів та для нарахування зобов'язань з ПДВ.

Питання 2: умовами договору передбачена орендна плата раз на рік, згідно з виставленим рахунком. Рахунки не виставлялись, оплата не надходила. Чи потрібно донараховувати орендну плату за умовами договору за 2014-2016 рр.? Як бути з орендною платою Орендарів з невідконтрольних територій?

Відповідь 2: відповідно до п. 1 ст. 284 Господарського кодексу, суттєвими умовами договору оренди є, зокрема: об'єкт оренди; строк, на який укладається договір оренди; орендна плата; порядок використання амортизаційних відрахувань; відновлення орендованого майна та умови його повернення або викупу.

Таким чином, термін оренди та, відповідно, орендна плата повинна нараховуватись з дати акту передачі в оренду та припинятись з дати акту повернення майна.

Дохід від операційної оренди, згідно п. 17 П(С)БО 14 «Оренда», визнається іншим операційним доходом від повідного звітного періоду на прямолінійній основі протягом строку оренди.

Законом України про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні та НП(С)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», визначені принципи бухгалтерського обліку та фінансової звітності, зокрема, принцип обачності – застосування в бухгалтерському обліку методів оцінки, які повинні **запобігати заниженню зобов'язань та витрат і завищенню оцінки активів та доходів підприємства**.

Таким чином, нарахування доходу від надання в оренду майна на невідконтрольних територіях не відповідає принципам ведення бухгалтерського обліку та звітності.

Відповідно до п. 5 та п. 6 П(С)БО № 6 «Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах», виправлення помилок, які відносяться до попередніх періодів, вимагає повторного відображення відповідної порівняльної інформації у фінансовій звітності шляхом коригування сальдо нерозподіленого прибутку на початок звітного року, якщо такі помилки впливають на величину нерозподіленого прибутку (непокритого збитку).

Таким чином, у Підприємства є підстави нарахувати дохід з оренди за поточний рік в грудні 2016 р. За 2014-2015 рр. дохід в бухгалтерському обліку нараховується по рахунку 44 «Прибутки (збитки) попередніх років».

Підприємствам на невідконтрольних територіях рахунки не виставляються та дохід не визнається за весь період.

Податковий облік

Загальні положення уточнення податкових зобов'язань

Положення п. 50.1 ПКУ передбачають два способи виправлення помилок у декларації:

1) надання уточнюючого розрахунку зі сплатою недоплати та штрафу в розмірі **3%** від такої суми до подання такого уточнюючого розрахунку;

2) відображення суми недоплати у складі декларації, яка подається за податковий період, наступний за періодом, в якому виявлено факт заниження податкового зобов'язання, збільшеної на суму штрафу у розмірі **5%** від такої суми.

Разом з тим помилки з ПДВ можна виправити тільки першим способом, шляхом подання уточнюючого розрахунку. Це впливає з п. 1 розділу IV Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість, на що звертають увагу й податківці (див. запитання-відповідь з розділу 101.23 ресурсу *База податкових знань* («ЗІР»)).

Одним уточнюючим розрахунком можна виправити помилки лише одного звітного періоду.

Уточнюючий розрахунок до декларації, в якій платник податків самостійно виявив помилки, надають **за формою, встановленою на дату його подання** (п. 1 розділу VI Порядку заповнення і подання податкової звітності з податку на додану вартість, п. 50.1 ПКУ).

На жаль, форма нової декларації суттєво відрізняється від попередніх, тому повного зіставлення рядків досягти не вдасться. При поданні уточнюючого розрахунку доведеться «підбирати» рядки, які найбільше підходять за змістом. Жодних рекомендацій щодо такої відповідності контролери не дають.

Суму нарахованого штрафу відображають у гр. 6 р. 18.3 «сума штрафу, нарахована платником самостійно у зв'язку з виправленням помилки» уточнюючого розрахунку.

Штраф у розмірі 3% необхідно сплатити до подання уточнюючого розрахунку (п. 50.1 ПКУ).

В іншому випадку, згідно з п. 120.2 ПКУ, до платника податків буде застосовано штраф у розмірі 5% від суми самостійно нарахованого заниження податкового зобов'язання (недоплати).

Суму нарахованої пені в уточнюючому розрахунку не показують. Згідно з загальними правилами пп. 129.1.2 ПКУ, нарахування пені **розпочинається** у день настання строку погашення податкового зобов'язання, нарахованого платником податків у випадку виявлення його заниження на суму такого заниження і за весь період заниження.

Податок на додану вартість

Передача майна за договором оперативної оренди від орендодавця орендарю та повернення орендодавцю майна, яке попередньо було передане в оперативну оренду, не є об'єктом оподаткування ПДВ (пп. 196.1.2 п. 196.1 ст. 196 ПКУ). При цьому **надання права на користування майном за договорами оперативного лізингу** (оренди) у податковому обліку належить до операцій з продажу

послуг та виникає незалежно від наявності оплати за таку послугу.

Таким чином, майно, передане в оперативну оренду, не тотожне продажу чи поставці такого майна з метою нарахування зобов'язань з ПДВ.

Враховуючи це, у орендодавців, згідно з п. 187.1 ст. 187 ПКУ, датою виникнення податкових зобов'язань з постачання послуг вважається дата, коли відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

– або дата зарахування коштів від покупця на банківський рахунок платника податку як оплата послуг;

– або дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку.

У день виникнення податкових зобов'язань продавець повинен виписати у двох примірниках податкову накладну (п. 201.4 ст. 201 ПКУ).

За порушення термінів реєстрації податкових накладних п. 120-1.1 ст. 120-1 ПКУ передбачені штрафи у наступних розмірах:

– **10 відсотків** від суми ПДВ у разі порушення терміну реєстрації до 15 календарних днів;

– **20 відсотків** від ПДВ у разі порушення терміну реєстрації від 16 до 30 календарних днів;

– **30 відсотків** від суми ПДВ у разі порушення терміну реєстрації від 31 до 60 календарних днів;

– **40 відсотків** від суми ПДВ у разі порушення терміну реєстрації на 61 і більше календарних днів.

Також необхідно зауважити, що відсутність з вини платника реєстрації податкової накладної/розрахунку коригування в ЄРПН протягом 180 календарних днів з дати їх складання тягне за собою накладення штрафу в розмірі **50 відсотків** від зазначеної в них суми ПДВ.

Податкові зобов'язання за умовами договору виникають щорічно, тому Підприємством в порушення умов договору не виписані своєчасно документи на постачання послуг оренди.

При цьому штраф за несвоєчасну реєстрацію податкової накладної нараховується і при самостійному виправленні.

Таким чином, за 2014-2015 рр. за несвоєчасне оформлення документів та визначення податкових зобов'язань з ПДВ штрафні санкції застосовуються у будь-якому випадку, за максимальне затримання – до 50% суми ПДВ.

Є можливість при «самонарахуванні» лише зменшити штраф з 25% до 3%, та зменшити суму пені до дати самостійної сплати.

Податок на прибуток

Обидва шляхи виправлення помилок реалізовані і в новій формі декларації:

1) або поданням уточнюючого розрахунку, роль якого грає сама декларація. У такому випадку в декларації платник податків зазначає вірні показники, які за правилами оподаткування, які діяли у періоді, в якому знайдена помилка, що повинні відображатися в декларації за такий період. А в рядках 27-39 декларації зазначаються суми різниці (збільшення або зменшення) суми податкового зобов'язання, що виникли в результаті помилки, а у випадку

збільшення податкового зобов'язання, суми штрафу та пені. Додатки до такого уточнюючого розрахунку заповнюються тільки ті, до яких необхідно внести зміни, якщо такі додатки були складені відразу правильно (або ж вони не подавалися у звітному періоді, в якому вносяться поправки), складати програми до уточнюючого розрахунку не потрібно. Не подається в такому разі і додаток ВП;

2) або у звітній декларації за той період, в якому помилка була виявлена. У такому випадку платник податків обов'язково заповнює додаток ВП до декларації: саме в цьому додатку наводяться правильні дані і відповідна різниця в сумі податкового зобов'язання, штрафи та пеня. Ці показники з додатку ВП переносяться до рядка 27-39 декларації. За кожен період, що уточнюється, подається окремий уточнюючий розрахунок.

За зниження податкових зобов'язань з податку на прибуток за підсумками діяльності у 2015 р. Підприємству може загрожувати фінансова відповідальність лише у вигляді пені (п. 5 підрозділу I розділу XX ПКУ).

Таким чином, штраф у розмірі 25% та пені від суми заниженого податку на прибуток може бути застосований лише за 2014 р.

За 2015 р. необхідно лише подати уточнення показників з нарахуванням пені.

HLB UKRAINE LLC

Audit Company

+38 044 569 19 00

www.hlb.com.ua

office@hlb.com.ua

Консультація Кочерова Михайла Вікторовича

ПРОЦЕДУРИ ЗЛИТТЯ ТА ПОГЛИНАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

*Кочеров М.В. - к.ю.н., адвокат, заступник
Генерального директора HLB Ukraine з правових
питань
www.hlb.com.ua, office@hlb.com.ua*

Консультація присвячена питанню злиття та поглинання підприємств з наступними передумовами:

- Є оптова компанія-імпортер (А), яка є резидентом, платником податку на прибуток на загальних підставах і ПДВ. Засновником (100%) цієї компанії є фізична особа-нерезидент. У компанії задеклароване від'ємне значення об'єкту оподаткування з податку на прибуток (збитки через курсові різниці).

- Є компанія (Б), яка є резидентом, займається роздрібною торгівлею (більше 50-ти торгових точок), платник податку на прибуток на загальних підставах і ПДВ. Засновником (100%) цієї компанії є юридична особа-нерезидент.

Питання 1. При проведенні процедури приєднання компанії (А) до компанії (Б), чи може компанія (Б) після проведення процедури приєднання використовувати в оподаткуванні від'ємне значення податку на прибуток, яке було задеклароване компанією (А) до приєднання?

Відповідь 1. Відповідно до пп. 98.2.2 Податкового кодексу, якщо реорганізація здійснюється шляхом об'єднання двох або більше платників податків в одного платника податків з ліквідацією платників податків, що об'єдналися, об'єднаний платник податків набуває усіх прав і обов'язків щодо погашення грошових зобов'язань чи податкового боргу всіх платників податків, що об'єдналися.

Зазначена норма стосується лише прав та обов'язків правонаступника щодо грошових зобов'язань та податкового боргу осіб, які припиняються.

Порядок відображення в бухгалтерському обліку та звітності злиття підприємств, а також розкриття інформації про об'єднання підприємств встановлено П(С)БО № 19 «Об'єднання підприємств».

Згідно з п. 5 П(С)БО № 19, якщо підприємство внаслідок придбання його чистих активів іншим підприємством (покупцем) ліквідується, то, починаючи з дати придбання, покупець відображає в балансі активи та зобов'язання придбаного підприємства та будь-який гудвіл, що виникає в результаті придбання.

Звідси, витрати за зобов'язаннями та дохід, що передаються правонаступнику у разі реорганізації шляхом приєднання, по яких дата визнання підприємством, що ліквідується, не настала,

виникають у правонаступника, який враховує їх при формуванні фінансового результату до оподаткування податком на прибуток за правилами бухгалтерського обліку.

Відповідно до пп. 134.1.1 п. 134.1 ст. 134 ПКУ, об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень розділу III ПКУ.

Отже, порядок визначення об'єкта оподаткування базується на результатах бухгалтерського обліку, відображеного платником податку у фінансовій звітності.

Фінансовий результат до оподаткування зменшується на суму від'ємного значення об'єкта оподаткування минулих податкових (звітних) років.

Положення зазначеного пункту застосовуються з урахуванням п. 3 підрозд. 4 розд. XX «Перехідні положення» ПКУ (пп. 140.4.2 п. 140.4 ст. 140 ПКУ).

Згідно з позицією ДФС, яка виражена зокрема в Листі від 13.10.2016 р. № 22278/6/99-99-15-02-02-15, фінансовий результат до оподаткування платника податку - правонаступника не зменшується на суму від'ємного значення об'єкта оподаткування, що обліковувалось у платника податку (платників податків), який припиняється в процесі реорганізації шляхом приєднання, перетворення, злиття, на дату затвердження передавального акту. Така позиція аргументується представниками ДФС тим, що норми ПКУ не передбачають положень, що надають право платникам при реорганізації здійснювати врахування при визначенні об'єкта оподаткування податком на прибуток підприємством, яке приєднало іншого збиткового платника податку, його податкових збитків.

Норма, яка урегулювала б дане питання, була внесена до законопроекту про внесення змін до ПКУ, де передбачалося викласти пп. 141.8.2 ПКУ змістом, згідно з яким фінансовий результат до оподаткування платника податку – правонаступника зменшується на суму від'ємного значення об'єкта оподаткування, що обліковувалось у платника податку, який припиняється в процесі реорганізації шляхом перетворення на дату затвердження передавального акту.

Такі зміни не були прийняті Верховною Радою України, що додатково підтверджує існуючу точку зору ДФС про те, що норми ПКУ в існуючій редакції не передбачають положень, що надають право здійснювати зменшення правонаступником фінансового результату до оподаткування на суму від'ємного значення об'єкта оподаткування, що обліковувалось у платника податку, який припиняється в процесі реорганізації на дату

передавального акту.

Питання 2. Щодо інших питань, пов'язаних з реорганізацією:

Які терміни проведення процедури приєднання? Які особливості приєднання підприємств? Які ризики є в цій процедурі або є інші варіанти використання збитків компанії А? Чи необхідно вносити зміни до договорів оренди, реєстрації касових апаратів, дозволів в службі МНС. Скільки часу і які особливості приєднання в цьому випадку?

Відповідь 2. Реорганізація шляхом приєднання є одним з видів припинення юридичної особи. Загальні правила, що регулюють припинення, містяться у ст. 104-107 Цивільного кодексу. При цьому вони розповсюджуються на всі організаційно-правові форми підприємств, до яких відносяться як унітарні підприємства, так і господарські товариства.

Наведемо основні аспекти:

- юридична особа припиняється в результаті реорганізації, зокрема, шляхом приєднання. У разі реорганізації юридичних осіб майно, права та обов'язки переходять до правонаступників;
- учасники юридичної особи, які прийняли рішення про припинення юридичної особи, зобов'язані протягом трьох робочих днів з дати прийняття рішення письмово повідомити орган, що здійснює державну реєстрацію;
- учасники юридичної особи, що прийняли рішення про припинення юридичної особи, призначають комісію з припинення юридичної особи (комісію з реорганізації), голову комісії або ліквідатора та встановлюють порядок і строк заявлення кредитором своїх вимог до юридичної особи, що припиняється, який не може становити менше двох і більше шести місяців. Виконання функцій комісії з припинення юридичної особи (комісії з реорганізації, ліквідаційної комісії) може бути покладено на орган управління юридичної особи;
- кредитор може вимагати від юридичної особи, що припиняється, виконання зобов'язань якої не забезпечено, припинення або дострокового виконання зобов'язання, або забезпечення виконання зобов'язання;
- після закінчення строку для пред'явлення вимог кредитором та задоволення чи відхилення цих вимог комісія з припинення юридичної особи складає передавальний акт, який має містити положення про правонаступництво щодо майна, прав та обов'язків юридичної особи.

ПКУ також містить деякі норми, які регулюють питання реорганізації, а саме:

- в силу пп. 78.1.17 ПКУ, реорганізація шляхом приєднання є підставою для проведення позапланової перевірки;
- в силу п. 98.7-98.9 ПКУ, реорганізація платника податків не змінює строків погашення грошових зобов'язань або податкового боргу платниками податків, утвореними у результаті такої

реорганізації. У разі якщо платник податків, що реорганізується, має суми надміру сплачених грошових зобов'язань, такі суми підлягають заліку в рахунок його непогашених грошових зобов'язань або податкового боргу за іншими податками. Зазначена сума розподіляється між бюджетами та державними цільовими фондами пропорційно загальним суммам грошового зобов'язання або податкового боргу такого платника податків. У разі якщо сума надміру сплачених грошових зобов'язань або невідшкодованих податків та зборів платника податків перевищує суму грошових зобов'язань або податкового боргу з інших податків, сума перевищення перераховується в розпорядження правонаступників такого платника податків пропорційно його частці в майні, що розподіляється, згідно з розподільним балансом або передаточним актом, а у разі отримання цілісного майнового комплексу державного або комунального підприємства в оренду чи концесію сума перевищення перераховується в розпорядження платника податків - орендаря чи концесіонера згідно з передаточним балансом або актом;

- в силу пп. 196.1.7 ПКУ, реорганізація не є об'єктом оподаткування ПДВ;

- в силу п. 198.7 ПКУ, сума від'ємного значення, що підлягає включенню до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду платника, що реорганізується шляхом приєднання, підлягає перенесенню до складу податкового кредиту правонаступника у наступному періоді після підписання передавального акту відповідно до законодавства. Таке перенесення здійснюється в разі, якщо сума від'ємного значення, що підлягає включенню до складу податкового кредиту наступного звітного (податкового) періоду платника, що реорганізується, підтверджена документальною перевіркою контролюючого органу;

- в силу п. 200¹.3 ПКУ, сума податку платника, реорганізованого шляхом приєднання, сформована на момент державної реєстрації припинення юридичної особи, використовується під час обрахунку суми податку правонаступника такого платника податку.

З урахуванням того, що реорганізація викликає необхідність проведення позапланової перевірки з боку контролюючих органів (не тільки податківців, а і представників пенсійного та соціальних фондів), реальний мінімальний строк проведення реорганізації буде становити не менш ніж шість місяців.

Якщо розглядати процес приєднання компанії Б до компанії А, то слід врахувати наступне:

- щодо договорів оренди, то за загальним правилом до компанії А повинні перейти всі права та обов'язки компанії Б, але необхідно переглянути кожний з договорів оренди, так як вони можуть містити заборону на перехід прав у випадку реорганізації, тобто необхідно буде укласти додаткові угоди;

- в силу «Порядку реєстрації та застосування реєстраторів розрахункових операцій, що застосовуються для реєстрації розрахункових операцій за товари (послуги)» буде необхідно здійснити перереєстрацію РРО;

- в силу Кодексу Цивільного Захисту України декларація не подається орендарем об'єкта нерухомості (особою, яка використовує об'єкт нерухомості за цивільно-правовим договором, що не передбачає перехід права власності на цей об'єкт) за умови, що декларацію на об'єкт нерухомості зареєстровано власником.

Питання 3. Оптовій компанії-імпортеру, резиденту, платнику податку на прибуток на загальних підставах і ПДВ, постачальник-нерезидент надає знижку на поставлений товар, який вже продано і в обліку тільки заборгованість перед постачальником-нерезидентом. Чи можна провести таку знижку на товар і на які податкові та митні зобов'язання вплине ця процедура?

Відповідь 3. Якщо постачальник-нерезидент надає знижку на поставлений товар, який вже продано і в обліку тільки заборгованість перед постачальником-нерезидентом, то така знижка буде трактуватися як кредит- нота.

Стосовно укладення кредит-ноти у випадку зазначення невірної ціни в інвойсі, слід враховувати положення ст. 632 ЦКУ, відповідно до якої зміна ціни після укладення договору допускається лише у випадках і на умовах, встановлених договором або законом. Зміна ціни в договорі після його виконання не допускається.

Таким чином, за умови, якщо Контрактом буде передбачено порядок зміни ціни шляхом укладення кредит-ноти, та її оформлення матиме місце до закінчення виконання Контракту (до проведення оплат продавцем), така зміна ціни відповідатиме законодавству.

Відображення кредит-ноти у податковому обліку проводиться наступним чином:

Податок на прибуток підприємств

Оскільки за своєю правовою природою кредит-нота є зменшенням ціни товару, то у підприємства відбувається зменшення зобов'язань по оплаті ціни товару, передбаченої митною декларацією.

У момент отримання кредит-ноти, яка свідчить про визнання постачальником зменшення заборгованості підприємства на обумовлену вартість знижок, підприємство відображає дохід (Дт 632 - КТ 719).

Податок на додану вартість

Відповідно до п. 190.1 ст. 190 ПКУ, базою оподаткування для товарів, що ввозяться на митну територію України, є договірна (контрактна) вартість, але не нижче митної вартості цих товарів, визначеної відповідно до розділу III Митного кодексу, з

урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті і включаються до ціни товарів.

Датою виникнення податкових зобов'язань з податку на додану вартість у разі ввезення товарів на митну територію України є дата подання митної декларації для митного оформлення (п. 187.8 ст. 187 ПКУ).

При цьому для операцій із ввезення на митну територію України товарів датою віднесення сум податку до податкового кредиту є дата сплати податку за податковими зобов'язаннями згідно з п. 187.8 ст. 187 ПКУ (п. 198.2 ст. 198 ПКУ).

Згідно з п. 201.12 ст. 201 ПКУ, документом, що посвідчує право на віднесення сум податку до податкового кредиту у разі ввезення товарів на митну територію України, вважається митна декларація, оформлена відповідно до вимог законодавства, яка підтверджує сплату податку.

Частиною першою ст. 257 МКУ визначено, що декларування здійснюється шляхом заявлення за встановленою формою (письмовою, усною, шляхом вчинення дій) точних відомостей про товари, мету їх переміщення через митний кордон України, а також відомостей, необхідних для здійснення їх митного контролю та митного оформлення.

Відповідно до частини восьмої ст. 264 МКУ, з моменту прийняття митним органом митної декларації вона є документом, що засвідчує факти, які мають юридичне значення, а декларант або уповноважена ним особа несе відповідальність за подання недостовірних відомостей, наведених у цій декларації.

Відповідно до ст. 269 МКУ, за письмовим зверненням декларанта або уповноваженої ним особи та з дозволу органу доходів і зборів відомості, зазначені в митній декларації, можуть бути змінені або митна декларація може бути відкликана.

Якщо зміни до митної декларації в частині зміни ціни товару згідно з укладеною кредит-нотою до контракту не вносяться, така митна декларація є чинною, а визначені на її підставі податковий кредит та податкові зобов'язання не підлягають зміні. Така позиція відповідає позиції органів ДФС згідно з Листом від 15.10.2015 р. № 21843/6/99-99-19-03-02-15 та Листом від 27.03.2015 р. № 6423/6/99-99-19-03-02-15.

HLB UKRAINE LLC

Audit Company

+38 044 569 19 00

www.hlb.com.ua

office@hlb.com.ua

Консультація Самусевої Ольги Петровни

ДОНАЧИСЛЕНИЕ НАЛОГА НА ДОБАВЛЕННУЮ СТОИМОСТЬ

*Самусева О.П. - партнер, Генеральный директор
международной аудиторской компании HLB Ukraine
www.hlb.com.ua, office@hlb.com.ua*

Консультация посвящена следующему вопросу: у компании есть неоплаченная валютная кредиторская задолженность за поставленный товар от нерезидента, на данный момент срок исковой давности не истек. В декабре 2016 г. поставщик-нерезидент, согласно Соглашению о прощении долга, простил часть задолженности компании за неоплаченный товар. Нужно ли доначислять НДС (или корректировать налоговый кредит НДС) на прощенную часть задолженности?

Ответ: согласно абз. «в» п. 185.1 ст. 185 Налогового кодекса, объектом налогообложения НДС являются операции плательщиков налога по ввозу товаров на таможенную территорию Украины.

Датой возникновения налоговых обязательств при ввозе товаров на таможенную территорию Украины, согласно п. 187.8 ст. 187 НКУ, является дата представления таможенной декларации для таможенного оформления.

В соответствии с абз. «а» п. 198.1 ст. 198 НКУ, в налоговый кредит относятся суммы налога, **уплаченные/начисленные** в случае осуществления операций **по приобретению** или изготовлению товаров (в том числе в случае их ввоза на таможенную территорию Украины) и услуг.

Налоговый кредит отчетного периода определяется исходя из договорной (контрактной) стоимости товаров/услуг и состоит из сумм налогов, начисленных (уплаченных) плательщиком налога по ставке, установленной п. 193.1 ст. 193 НКУ, в течение такого отчетного периода в связи, с приобретением или изготовлением товаров (в том числе при их импорте) и услуг (п. 198.3 ст. 198 НКУ).

Для операций по ввозу на таможенную территорию Украины товаров датой отнесения сумм налога в налоговый кредит является дата уплаты налога по налоговым обязательствам согласно п. 187.8 ст. 187 НКУ.

Случаи, когда налоговый кредит подлежит корректировке, определены в п. 192.1 ст. 192 НКУ, данная норма не содержит требований для корректировки налогового кредита при списании кредиторской задолженности.

Таким образом, **при списании кредиторской задолженности, возникшей при импорте товаров, за которые не проведены расчеты с поставщиком-нерезидентом, объект налогообложения НДС не возникает, и оснований для корректировки налогового кредита, сформированного на основании полученной таможенной декларации, нет.**

С такой же позицией налоговых органов можно ознакомиться в общедоступном информационно-справочном ресурсе, категория 101, подкатегория 101.10.

Такая лояльность со стороны контролирующих органов обусловлена тем, что одновременно с правом на отражение налогового кредита **импортеры товаров** обязаны начислить и уплатить налоговые обязательства по НДС (пп. 3 п. 180.1 НКУ).

В то же время в случае списания кредиторской задолженности, возникшей при приобретении **отечественных товаров**, подход налоговиков противоположный: корректировать налоговый кредит нужно. При этом контролеры апеллируют к пп. 14.1.13 НКУ, настаивая, что товары, по которым не предусматривается денежная или иная компенсация их стоимости, либо возврат таких товаров, на дату списания долга приобретают **статус безвозмездно предоставленных**. При этом корректировка налоговых обязательств продавца не происходит, поскольку операции по безвозмездной поставке товаров, согласно НКУ, **относятся к операциям по поставке товаров (услуг) и являются объектом налогообложения**. Вместе с тем, плательщик налога - покупатель должен откорректировать налоговый кредит, поскольку оплата за поставленные товары/услуги так и не происходит. Такая корректировка происходит на дату списания долга и осуществляется на основании бухгалтерской справки.

По мнению аудиторов, при списании кредиторской задолженности по импортированным товарам, у компании есть ГТД, которые подтверждают уплату в бюджет налога на добавленную стоимость согласно нормам украинского законодательства. Ведь не зависимо от того, является ли поставка бесплатной или с компенсацией, Покупатель уплачивает НДС при прохождении таможенного контроля.

Налог на добавленную стоимость, уплаченный при растаможивании ввозимых на таможенную территорию Украины товаров в случае их безвозмездного получения, включается в состав налогового кредита налогоплательщика на основании надлежащим образом оформленной таможенной декларации.

Согласно п. 198.5 ст. 198 НКУ, плательщик налога **обязан начислить налоговые обязательства** исходя из базы налогообложения, определенной в соответствии с п. 189.1 ст. 189 НКУ, и составить не позднее последнего дня отчетного (налогового) периода и зарегистрировать в Едином реестре налоговых накладных в сроки, установленные НКУ для такой регистрации, сводную налоговую накладную по товарам/услугам, необоротным активам (для товаров/услуг, необоротных активов, приобретенных или изготовленных до 1 июля 2015 г., – в случае, если во время такого приобретения или изготовления суммы налога были включены в состав налогового кредита), в случае если такие товары/услуги, необоротные активы предназначаются

для их использования или **начинают использоваться в необлагаемых операциях или не в хозяйственной деятельности налогоплательщика.**

Таким образом, если предприятие использовало данные товары в своей хозяйственной деятельности, то суммы налогового кредита корректировке не подлежат и необходимости начислить налоговые обязательства исходя из стоимости приобретения товаров/услуг в момент списания кредиторской задолженности нет.

Но учитывая тот факт, что органы ГФС не имеют однозначного мнения относительно необходимости корректировки налогового кредита, в случае списания задолженности по товару или в случае бесплатной поставки, существует большая вероятность, что при проверке контролирующими органами будет исключена из налогового кредита сумма НДС по описанной ситуации.

Таким образом, при фискальном подходе

контролирующих органов по данному вопросу, право на налоговый кредит по товарам, по которым не произошла оплата в связи со списанием долга, плательщикам налога, возможно, нужно будет отстаивать только в судебном порядке.

На наш взгляд, в случае, если будет проведена частичная оплата уже полученного товара, тогда у контролирующих органов не будет оснований признавать товар как бесплатно полученный, и как, следствие – отсутствие требований для корректировки сумм налогового кредита по таким операциям.

HLB UKRAINE LLC

Audit Company

+38 044 569 19 00

www.hlb.com.ua

office@hlb.com.ua

Консультація Бондарчука Володимира Ігоревича

**ИЗМЕНЕНИЯ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ,
ВНЕСЕННЫЕ С ЯНВАРЯ 2017 Г., КАСАТЕЛЬНО
ЗАРПЛАТЫ, БОЛЬНИЧНЫХ, СТАВОК
НАЛОГОВ**

Бондарчук В.И. - заместитель Генерального
директора международной аудиторской компании
HLB Ukraine
www.hlb.com.ua, office@hlb.com.ua

Консультация посвящена изменениям в
законодательстве, внесенным с января 2017 г. В
связи с чем возникают следующие вопросы:

Относительно минимальной заработной платы,
которая с января 2017 г. составляет 3200 грн.

Ситуация 1. У сотрудника ЗП 3500 грн., по факту он получает 7000 грн. Разница 3800 грн. При проверке работники ГФС берут письменные/устные показания у половины/большой части/всех сотрудников, о том сколько они получают, какие налоги платят. Сотрудники сообщают реальные суммы заработной платы. Какие последствия (штрафы, заведение дела и т.д.) и как от этого себя обезопасить?

Законом Украины о внесении изменений в некоторые законодательные акты Украины Кодекс законов о труде дополнен статьей 265, которой устанавливается **финансовая ответственность** за нарушение **законодательства о труде** для работодателей - юридических лиц, физических лиц-предпринимателей, которые используют наемный труд.

Финансовая санкция	Нарушение
100 минимальных зарплат (320 000 грн.)	- не допуск государственного инспектора труда к проверке, когда она осуществляется с целью выявления работников с неоформленными трудовыми договорами; - выплата заработной платы без начисления и уплаты единого взноса (выплата зарплаты в конверте)
30 минимальных зарплат (96 000 грн.) за каждого работника, в отношении которого совершено нарушение	- фактический допуск работника к работе без оформления трудового договора (контракта); - оформление работника на неполное рабочее время в случае фактического выполнения работы за полное рабочее время; - выплата заработной платы (вознаграждения) без начисления и уплаты единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование и налогов
10 минимальных зарплат (32 000 грн.) за каждого работника	- при несоблюдении минимальных государственных гарантий в оплате труда (например, если не оплатить работу в ночное время, работу в выходной или праздничный день, сверхурочную работу, не начислить индексацию зарплаты)
3 минимальные зарплаты (9 600 грн.)	- за нарушение установленных сроков выплаты зарплаты работникам, других выплат, предусмотренных законодательством о труде, более чем за один месяц, выплата не в полном объеме;
1 минимальная зарплата (3 200 грн.)	- за нарушение других требований трудового законодательства, кроме указанных выше

Учитывая вышеизложенное, если проверкой будут установлены случаи фактической выплаты заработной платы в сумме большей, нежели официально задекларирована (**выплата зарплаты в конверте**), к предприятию будет применен **штраф в размере 100 минимальных зарплат, то есть 320 000 грн.**

Кроме того, к работодателю за нарушение требований законодательства о труде может применяться **административная ответственность**: 30-100 необлагаемых минимумов доходов граждан (НМДГ) – **510-1700 грн.**

Провести проверку соблюдения норм трудового законодательства, а также применить финансовые (штрафные) санкции к работодателям, смогут:

- Инспекции по труду;
- органы местного самоуправления;
- Фискальная служба (в части уплаты налогов).

Отмечу, что Минфин, как главный надзоритель, получил свободный и бесплатный доступ ко всем государственным реестрам (в том числе к Единому Государственному реестру юридических лиц и физических лиц-предпринимателей). Также Минфин сможет получить информацию о застрахованных лицах у Фонда общеобязательного государственного социального страхования, в том числе и персональную.

Относительно больничных

Ситуация 2. После болезни сотрудник предоставил больничный, которым подтвердил, что болел. При этом больничный оплачен не был. В результате сотрудник пишет заявление о том, что ему не был оплачен больничный. Какие последствия могут быть, в какой орган пишутся подобные заявления, и как себя обезопасить в данном случае?

Согласно ст. 20 Закона Украины об общеобязательном государственном социальном страховании, в связи с временной потерей трудоспособности работник может претендовать на **пособие временной нетрудоспособности**. Основанием для назначения пособия по временной нетрудоспособности является выданный в установленном порядке листок нетрудоспособности.

В данной ситуации, если проверкой будет установлен факт **неуплаты больничного листа сотруднику**, к предприятию будет применен **штраф** за несоблюдение минимальных государственных гарантий в оплате труда **в размере 10 минимальных зарплат, то есть 32 000 грн.**

Кроме того, к работодателю за нарушение требований законодательства о труде может применяться **административная ответственность**:

Социальные и демографические группы населения	Размер прожиточного минимума		
	01.01.2017 – 30.04.2017	01.05.2017 – 30.11.2017	01.12.2017 – 31.12.2017
Дети до 6 лет	1 355 грн.	1 426 грн.	1 492 грн.
Дети в возрасте от 6 до 18 лет	1 689 грн.	1 777 грн.	1 860 грн.
Трудоспособные лица	1600 грн.	1684 грн.	1762 грн.
Лица, утратившие трудоспособность	1247 грн.	1312 грн.	1373 грн.
Общий показатель	1544 грн.	1624 грн.	1700 грн.

- **Максимальная величина базы начисления единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование равна 25 размерам прожиточного минимума для трудоспособных лиц.**

Срок действия	Размер, грн.
01.01.2017-30.04.2017	40 000 грн.
01.05.2017-30.11.2017	42 100 грн.
01.12.2017-31.12.2017	44 050 грн.

- **Минимальный страховой взнос в 2017 году (3200 грн. x 22%) – 704 грн.**

НДФЛ

Ставки налога

1. Как и в прошлом году, основная ставка налога остается на уровне **18%** (п. 167.1 Налогового кодекса). По этой же ставке облагаются **все пассивные доходы за вычетом доходов в виде дивидендов** по акциям и корпоративным правам, начисленным резидентами - плательщиками налога на прибыль. Для последних, кроме доходов в виде дивидендов по акциям, инвестиционным сертификатам, которые выплачиваются институтами совместного инвестирования, установлена ставка **5%** (пп. 167.5.2 НКУ).

Следует отдельно отметить, что в новой редакции НКУ существенно детализирован **перечень пассивных доходов**.

2. Для пассивных доходов в виде дивидендов из **иностранных источников** установлена ставка налогообложения НДФЛ в размере **9%** (пп. 170.11.1 НКУ).

Сроки уплаты НДФЛ

Продлен срок уплаты НДФЛ в течение **в 3-х банковских дней** в случае, когда доход начислен в

30-100 необлагаемых минимумов доходов граждан (НМДГ) - **510-1 700 грн.**

Также рассмотрим последние изменения по заработной плате, как для юридического лица, так и для ФЛП II группы.

Последние изменения относительно налогообложения заработной платы и ЭСВ в 2017 году для юридических лиц.

Законом Украины о Государственном бюджете Украины на 2017 год **основные социальные стандарты** с 1 января 2017 г. утверждены в следующих размерах:

- **Минимальная заработная плата в месяц - 3200 грн.**
- **Прожиточный минимум на одно лицо в расчете на месяц:**

Максимальный размер заработной платы, с которой уплачивается единый социальный взнос, в 2017 году составит:

неденежной форме или выплачен наличными (пп. 168.1.4 НКУ).

Налоговая социальная льгота

Никаких существенных изменений не произошло. Но, поскольку ст. 7 Закона Украины о Государственном бюджете Украины на 2017 год по состоянию на 1 января 2017 г. установлен прожиточный минимум для трудоспособных лиц на уровне **1 600 грн.**, то в течение 2017 года будет действовать:

- **обычная налоговая социальная льгота на уровне 800 грн.;**
- **предельный доход, дающий право на ее применение, составит (1600 грн. x 1,4) 2 240 грн. (пп. 169.4.1 НКУ).**

Доходы, которые не включаются в общий месячный (годовой) налогооблагаемый доход

- **Стоимость подарков и призов** (пп. 165.1.39 НКУ). Не облагается НДФЛ и военным сбором стоимость подарков и призов (в неденежной форме), которая не превышает 25% МЗП (в расчете на месяц), установленной на 01 января отчетного года, в 2017 году – не более **800 грн.**

- **Стоимость обучения сотрудников** (пп. 165.1.21 НКУ). Стоимость, уплаченная в пользу отечест-

венных высших и профессионально-технических учебных заведений за получение образования, за подготовку или переподготовку сотрудника, не облагается НДФЛ и военным сбором, если ее размер за каждый полный или неполный месяц подготовки не превышает трех МЗП, в 2017 году – **9 600 грн.** в месяц.

- **Нецелевая благотворительная помощь (в т.ч. материальная)** (пп. 170.7.3 НКУ). Размер нецелевой благотворительной помощи, который не подлежит обложению НДФЛ, определяется на уровне дохода, дающего право на применение налоговой социальной льготы, в 2017 году – **2 240 грн.**

- **Пособие на погребение умершего работника** (абз. «б» пп. 165.1.22 НКУ), которое выплачивается работодателем на его последнем месте работы родственникам умершего, не является объектом налогообложения НДФЛ и военным сбором, если его размер не превышает двойную сумму дохода, дающего право на налоговую социальную льготу, в 2017 году – **4 480 грн.**

Индексация заработной платы

Индексации подлежит зарплата в пределах прожиточного минимума, установленного для трудоспособных лиц (ст. 6 Закона Украины об индексации денежных доходов населения) **1 600 грн.** (01.01-30.04.2017 г.); **1 684 грн.** (01.05-30.11.2017 г.); **1 762 грн.** (с 01.12.2017 г.).

Командировки

1. Установлен **размер суточных**, которые не требуют документального подтверждения и **не облагаются НДФЛ** для командировок:

- **в пределах территории Украины** - не более **0,1 размера минимальной заработной платы**, установленной законом на 1 января налогового (отчетного) года (**320 грн.**);
- **для командировок за границу** – не более **80 евро** за каждый календарный день такой командировки по официальному обменному курсу гривны к евро, установленному Национальным банком Украины, в расчете за каждый такой день.

2. Сумма суточных для командировок за границу определяется согласно приказу о командировке **при наличии документальных доказательств пребывания лица в командировке** (отметок пограничных служб о пересечении границы, проездных документов, счетов на проживание и/или каких-либо других документов, подтверждающих фактическое нахождение лица в командировке). **При отсутствии** указанных соответствующих подтверждающих документов сумма суточных включается в **налогооблагаемый доход** плательщика налога.

Последние изменения относительно налогообложения ФЛП II группы в 2017 году

1. Согласно новой редакции Закона Украины о сборе и учете единого взноса на общеобязательное государственное социальное страхование, уже с 1 января 2017 г. **сумма единого взноса не может быть меньше размера минимального страхового взноса в месяц.**

Также в случае, если плательщиком ЕСВ **не получен доход/прибыль** в отчетном году или отдельном месяце отчетного года, такой плательщик будет **обязан определить базу начисления** и сумма не может быть меньше размера минимального взноса в месяц.

То есть в 2017 году все физические лица-предприниматели, в том числе и ФЛП II группы должны ежемесячно платить единый социальный взнос в размере не менее **704 гривен в месяц** (3 200 грн. x 22%), **даже если не имеют прибыли.**

У ФЛП II группы единый налог установлен в размере 20% от минимальной заработной платы, то есть **640 грн.**

Таким образом, **ФЛП II группы за год должен будет платить независимо от факта получения дохода:**

- **ЕСВ не менее 8 448,00 грн.** (704 грн. x 12 мес.);
- **единый налог (20% МЗП) максимум в сумме 7 680 грн.** (640 грн. x 12 мес.).

То есть **общая годовая налоговая нагрузка ФЛП II группы в 2017 году будет составлять 16 128 грн.**

2. Согласно ст. 296 НКУ, если в календарном году доход **ФЛП II группы** независимо от выбранного вида деятельности превысит **1 000 000 грн.**, такой плательщик единого налога обязан **применять РРО.**

3. При расчете **общего количества наемных лиц** у физического лица - предпринимателя, являющегося плательщиком единого налога, **не будут учитываться работники, призванные на военную службу по мобилизации, на период.**

4. Установлено, что с **доходов, выплачиваемых предпринимателям** (независимо от системы налогообложения), местонахождение или место жительства которых является **территория АТО** или населенные пункты, расположенные на линии соприкосновения, налоговые агенты **должны удерживать налог с доходов физических лиц** у источника выплаты (п. 38.9 подп. 10 разд. XX НКУ).

5. **Постановление НБУ «Об установлении предельной суммы расчетов наличными» от 25.11.2016 г. № 407.** Вступает в силу 04.01.2017 г.

Предусмотрена предельная сумма расчетов наличными между физическим лицом и предприятием (предпринимателем) в течение одного дня в размере **50 тыс. грн.**, а также физических лиц между собой по договорам купли-продажи, которые подлежат нотариальному удостоверению, в размере **50 тыс. грн.**

Предельная сумма наличных расчетов предприятий (предпринимателей) между собой в течение одного дня остается неизменной и составляет **10 тыс. грн.**

HLB UKRAINE LLC
Audit Company
+38 044 569 19 00
www.hlb.com.ua
office@hlb.com.ua

Прилипко С.І., Величко О.Г.

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАН АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Регулювання аудиторської діяльності в Україні здійснюється Аудиторською палатою України – незалежним органом, створеним згідно із Законом України «Про аудиторську діяльність» від 22.04.1993 р. № 3125 (далі – Закон).

Аудиторська палата України (далі – АПУ) функціонує на засадах самоврядування. Відповідно до Закону, АПУ формується на паритетних засадах шляхом делегування до її складу аудиторів та представників державних органів. Загальна кількість членів АПУ становить 20 осіб.

Відповідно до статті 12 Закону, Аудиторська палата України:

- здійснює сертифікацію осіб, які мають намір займатися аудиторською діяльністю;
- затверджує стандарти аудиту;
- розробляє та затверджує програми підготовки аудиторів та, за погодженням з Національним банком України, програми підготовки аудиторів, які здійснюють аудит банків;
- веде Реєстр аудиторських фірм та аудиторів;
- здійснює контроль за дотриманням аудиторськими фірмами та аудиторами вимог Закону, стандартів аудиту, норм професійної етики аудиторів;
- здійснює заходи із забезпечення незалежності аудиторів при проведенні ними аудиторських перевірок;
- регулює взаємовідносини між аудиторами (аудиторськими фірмами) у процесі здійснення аудиторської діяльності та у разі необхідності застосовує до них стягнення;
- здійснює інші повноваження, передбачені Законом та Статутом АПУ.

2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РИНКУ АУДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Щорічно приблизно 80-100 осіб складає іспит для отримання сертифікату аудитора. За умови щорічного проходження аудиторами удосконалення професійних знань за програмами, затвердженими АПУ, особам, які мають чинні сертифікати, продовжується дія сертифікату. З цією метою вони проходять контрольне тестування в центрах, з якими АПУ уклала відповідні угоди.

Інформація щодо кількості аудиторів у 2011-2015 роках наведена в табл. 1.

Але, як свідчать дані табл. 1, існує загальна тенденція – зменшення кількості аудиторів в Україні за рахунок осіб, які не підтверджують сертифікат і втрачають право на здійснення аудиторської діяльності.

З метою підвищення якості аудиторських послуг рішенням АПУ введена вимога, згідно якої для виконання завдань з обов'язкового аудиту, аудиторські фірми та аудитори зобов'язані пройти перевірку системи контролю якості аудиторських послуг. Так, пройшли перевірку по роках відповідно: 2011 – 217 фірм; 2012 – 223 фірми; 2013 – 207 фірм; 2014 – 84 фірми; 2015 – 56 фірм.

Інформація про кількість суб'єктів аудиторської діяльності, включених до Реєстру АПУ, наведена в табл. 2.

Данні таблиці свідчать про суттєве зменшення кількості суб'єктів аудиторської діяльності за 5 років (більше ніж на 40%).

У табл. 3 відображено обсяг наданих послуг суб'єктами аудиторської діяльності за 2011–2015 рр..

Таблиця 1

Інформація щодо кількості аудиторів у 2011-2015 роках

Рік	Кількість аудиторів станом на 31 грудня, осіб	У % відносно 2011 р.
2011	3129	100
2012	3139	100,3
2013	2993	95,7
2014	2787	89,1
2015	2675	85,5

Таблиця 2

Кількість суб'єктів аудиторської діяльності у 2011 – 2015 роках

Рік	Кількість суб'єктів аудиторської діяльності станом на 31 грудня	
	Кількість	У % відносно 2011 р.
2011	1 792	100
2012	1 609	89,8
2013	1 452	81,0
2014	1 272	71,0
2015	1 071	59,8

Таблиця 3

Обсяг наданих послуг суб'єктами аудиторської діяльності за 2011 – 2015 рр.

Рік	Обсяг наданих послуг, тис. грн.	У % відносно 2011 року	Середній дохід на одного суб'єкта аудиторської діяльності без ПДВ, тис. грн.	У % відносно 2011 року
2011	1 258 307,0	100,0	702,2	100,0
2012	1 266 826,5	100,7	787,3	112,2
2013	1 314 596,3	104,5	905,4	129,0
2014	1 291 811,8	102,7	1 015,6	144,7
2015	1 761 202,6	140,0	1 644,5	234,2

Представлена в таблиці інформація свідчить про:

- незначну тенденцію росту ринку за період 2011-2014 роки та стрімке зростання (на 40%) в 2015 році;

- стабільну значну тенденцію росту середнього доходу на одного суб'єкта аудиторської діяльності за період 2011-2014 роки і також стрімкий ріст показника (на 134%) в 2015 році.

Інформація, представлена в табл.4, яка характеризує склад аудиторських послуг, свідчить про найбільш стрімке зростання у 2015 році саме «Інших професійних послуг», обсяг яких перебільшив «Завдання з надання впевненості», які і є власне суттю аудиту. Характеристика «Інших професійних послуг», представлена в табл.5, свідчить, що в найбільшій мірі зросли обсяги різного

виду консультацій. Такий стан може в певній мірі опосередковано свідчити, що аудиторські фірми є інструментом відмивання брудних коштів, оскільки такий консалтинг не регламентується стандартами аудиту.

Представлені в табл.6 данні свідчать про наступне. Суб'єкти аудиторської діяльності в кількості 1058, кожний з яких надає послуг менше ніж 10 млн. грн.. на рік, але складають 98,8% загальної кількості, займають долю ринку лише 34,24%. А всього 13 аудиторських фірм виконують робіт більше ніж на 1 млрд. грн., що складає 64,76% ринку. (Довідково – приблизно 60% ринку серед займають компанії «Великої четвірки»).

Таблиця 4

Види наданих послуг у 2011- 2015 р.р., тис. грн.

Регіон / область	Надано послуг, всього	Завдання з надання впевненості	Супутні послуги	Інші професійні послуги	Організаційне та методичне забезпечення аудиту
2011	1 258 307,0	670 125,4	113 157,6	470 242,6	4 781,4
2012	1 266 826,5	674 296,2	127 912,1	460 191,4	4 426,8
2013	1 314 596,3	653 460,0	165 473,4	493 734,8	1 928,1
2014	1 291 811,8	602 812,1	128 445,2	559 701,9	852,6
2015	1 761 202,6	771 840,1	125 215,1	861 244,7	2 902,7

Таблиця 5

Характеристика ринку інших професійних послуг наданих суб'єктами аудиторської діяльності у 2011-2015 р. (за видами замовлень), тис. грн.

Регіон / область	Всього:	Ведення бухгалтерського обліку	Відновлення бухгалтерського обліку	Консультаційні послуги	Консультавання з питань оподаткування	Представлення інтересів замовника з питань обліку, аудиту, оподаткування в державних органах, організаціях або в суді	Інші види аудиторських послуг
2011	470 242,6	129 150,3	5 294,8	273 510,8	133 443,6	12 222,7	50 064,0
2012	460 191,4	146 882,0	3 418,9	257 764,6	129 970,9	11 340,6	40 785,3
2013	493 734,8	151 100,3	4 948,5	262 582,8	114 673,7	18 773,7	56 329,5
2014	559 701,9	166 889,5	4 847,7	269 304,6	112 448,5	11 152,4	107 507,7
2015	861 244,7	205 059,3	11 254,0	476 040,8	180 144,9	9 756,9	159 133,7

Таблиця 6

Розподіл ринку аудиторських послуг серед суб'єктів аудиторської діяльності

Обсяг наданих послуг (тис.грн.) за нижченаведеними діапазонами	Кількість суб'єктів, аудиторської діяльності, одиниць	Частка в загальній кількості суб'єктів аудиторської діяльності, %	Загальний обсяг наданих послуг, тис. грн.	Частка на ринку за обсягом, %
до 10 000,0	1058	98,8	620717,6	35,24
більше як 10 000,0	13	1,2	1 140 485,0	64,76
Разом по Україні	1071	100,0	1 761 202,6	100

ВИСНОВКИ

- регулювання аудиторської діяльності в Україні сьогодні - чи не найбільш корумпована сфера, на яку звертають увагу лише її учасники. Одна з причин – відсутність державної політики в цій сфері за всі 25 років незалежності. Представники від державних органів в АПУ – представлені самі собі, в системі регулювання відсутня консолідована позиція держави щодо прозорого формування професійного незалежного аудиту, який має довіру як в Україні, так у іноземних інвесторів за її межами. Внаслідок не впровадження АПУ стандартів професійної освіти аудиторів в Україні за останні 5 років створена критична маса аудиторів, які «купили» свої сертифікати в АПУ, а система сертифікація є незмінною більше 20 років. Аудит часто носить формальний характер, служить відмиванню грошей, в т.ч. і для державних підприємств;

- за таких умов Закон України №1405, який передбачає впровадження системи розкриття інформації державних та комунальних унітарних підприємств, а, відповідно, і аудиторське підтвердження фінансової звітності, не досягне своїх цілей в повній мірі;

- ринок аудиторських послуг поділений нерівномірно;

- кількість аудиторів зменшується;

- кількість суб'єктів аудиторської діяльності зменшується;

- загальний обсяг ринку зростає переважно за рахунок консалтингових послуг на користь великих мережних фірм, перш за все «Великої четвірки»;

- існує вірогідність використання суб'єктів аудиторської діяльності як інструмента відмивання коштів;

- лівова доля ринку, яку займають великі мережні іноземні компанії, може створювати загрозу національній безпеці.

КИРИЛЕНКО

Оксана Миколаївна
ons@ua.fm

УДК 656.3

ДАНИЛОВА

Ельвіра Ігорівна

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ
ПЛАНУВАННЯ ЕКСПЛУАТАЦІЙНИХ
ВИТРАТ НА МАЛОДІЯЛЬНИХ
ДІЛЯНКАХ ЗАЛІЗНИЦЬMETHODOLOGICAL ASPECTS OF
PLANNING OPERATIONAL COSTS OF
LOW-TRAFFIC RAILROAD LINESк.е.н., доцент кафедри
менеджменту ЗЕДП,
Національний авіаційний
університетк.е.н., доцент, Національний
авіаційний університет

Стаття присвячена питанню обрахунку та плануванню експлуатаційних витрат на малодіяльних ділянках із застосуванням методу одиничних витратних ставок.

Статья посвящена вопросу расчета и планированию эксплуатационных расходов на малодетельных участках с применением метода единичных расходных ставок.

The article is devoted to the calculation and planning of operational costs low-traffic lines based on the method of expenditure rates.

Ключові слова: витрати, собівартість, метод одиничних витратних ставок, малодіяльна ділянка, транспорт

Ключевые слова: затраты, себестоимость, метод единичных расходных ставок, малодетельный участок, транспорт

Keywords: cost, the method of expenditure rates, low-traffic lines, transport

ВСТУП

Аналіз тенденцій розвитку залізничного транспорту показує, що існування малодіяльних ділянок на залізницях – неминучий процес, тому проблема підвищення ефективності їх використання вельми актуальна. Подальше утримання таких ділянок підвищує собівартість перевезень, що істотно знижує конкурентоспроможність залізничного транспорту. На сьогоднішній день майже всі малодіяльні ділянки є збитковими. 10 % операційних витрат українських залізниць було спрямовано на утримання малодіяльної інфраструктури. Питання розрахунку витрат на малодіяльних ділянках окремо не розглядалася і потребує детального вивчення в умовах реформування залізничного транспорту.

МЕТОЮ СТАТТІ є удосконалення методу одиничних витратних ставок для калькулювання

$$E_{i,t} = c_{car.i,t} \cdot \sum PL_{i,t} + c_{pas.i,t} \cdot \sum HL_{d.i,t} + c_{com.i,t} \cdot \sum HL_{pr.i,t} + \sum_{j=1}^n c_{j.dz.car.i,t} \cdot Q_{j.dz.car.i,t} + \sum_{j=1}^m c_{j.dz.pas.i,t} \cdot Q_{j.dz.pas.i,t}, \quad (1)$$

де $E_{i,t}$ – операційні витрати без амортизації і-го варіанту в періоді t ;

$c_{car.i,t}$ – собівартість вантажних перевезень без амортизації і-го варіанту в періоді t ;

$\sum PL_{i,t}$ – вантажообіг і-го варіанту в періоді t ;

$c_{pas.i,t}$ – собівартість пасажирських перевезень в дальньому сполученні без амортизації і-го варіанту в періоді t ;

собівартості перевезень на малодіяльних ділянках в різних умовах за рахунок розробки методичних способів коригування одиничних витратних ставок, до складу яких входять витрати з утримання інфраструктурних об'єктів, в залежності від стратегії управління малодіяльною ділянкою, що дозволяє прогнозувати експлуатаційні витрати, що генеруються малодіяльною ділянкою в умовах певного варіанту стратегії.

РЕЗУЛЬТАТИ

Відмінність операційних витрат за варіантами управлінських рішень в частині витрат, пов'язаних з перевезеннями (тобто в частині експлуатаційних витрат), виникає лише в частині змінних витрат, які віднесені на вимірники при визначенні одиничних витратних ставок. Тому операційні витрати в складі критерію за варіантами можуть бути визначені за формулою [2, 3]:

$\sum HL_{d.i,t}$ – пасажирообіг в дальньому сполученні і-го варіанту в періоді t ;

$c_{com.i,t}$ – собівартість пасажирських перевезень в приміському сполученні без амортизації і-го варіанту в періоді t ;

$\sum HL_{pr.i,t}$ – пасажирообіг в приміському сполученні і-го варіанту в періоді t ;

$C_{j.dz.car.i.t}$ – собівартість j -го виду додаткових послуг вантажовласникам (додаткові збори) i -го варіанту в періоді t ;

$Q_{j.dz.car.i.t}$ – обсяг j -го виду додаткових послуг вантажовласникам i -го варіанту в періоді t ;

$C_{j.dz.pas.i.t}$ – собівартість j -го виду додаткових послуг пасажиром i -го варіанту в періоді t ;

$Q_{j.dz.pas.i.t}$ – обсяг j -го виду додаткових послуг пасажиром i -го варіанту в періоді t .

При цьому усі показники формули (1) визначаються на рівні залізниці, до якої входить малодіяльна дільниця, що розглядається.

Метод одиничних витратних ставок застосовується для визначення собівартості перевезень як в цілому, так і за видами тяги, сполучень, категоріями поїздів та операцій технологічного процесу [1, 2].

Витратні ставки являють собою залежні витрати, що припадають на одиницю вимірювача. Метод витратних ставок базується на залежності витрат від обсягу роботи, вираженого в різних вимірниках. Використання методу витратних ставок включає наступні етапи.

1. Розрахунок витратних ставок:

- загальна величина експлуатаційних витрат по залізниці розподіляється за видами перевезень та тяги;
- визначається перелік витрат, які залежать від обсягу роботи, і їх частка за варіантами розрахунку;
- проводиться групування залежних від розмірів перевезень експлуатаційних витрат по вимірювачів, пропорційно яким ці витрати змінюються при однакових умовах перевезень;
- визначається сума витрат, віднесених на один і той же вимірник;
- встановлюється величину кожного вимірника;
- діленням сум витрат, що залежать від одного й того ж вимірника, на величину цього вимірника визначають витратну ставку.

2. Визначення експлуатаційних витрат та собівартості.

В залежності від поставленої задачі розглядаються всі особливості перевезень і встановлюються якісні показники роботи:

- на вибраний обсяг перевезень (1000 т-км, 1000 пасажиро-км, 1 т, 1 ваг. тощо) встановлюється перелік і розраховується витрата кожного калькуляційного вимірника при виконанні розглянутих перевезень;
- множенням витратних ставок на відповідні калькуляційні вимірники визначають суму залежних витрат.

На теперішній час на залізничному транспорті України використовується система калькуляційних вимірників, яка включає такі вимірники:

Для вантажних перевезень:

- 1 вагоно-кілометр загального пробігу;
- 1 вагоно-година вантажного вагона;
- 1 електровозо-кілометр вантажного руху;
- 1 тепловозо-кілометр вантажного руху;
- 1 електровозо-година вантажного руху;
- 1 тепловозо-година вантажного руху;
- 1 бригадо-година електровозної тяги у вантажному русі;

- 1 бригадо-година тепловозної тяги у вантажному русі;
- 1 година роботи маневрового тепловоза вантажного руху;
- 1 година роботи маневрового електровоза вантажного руху;
- 1000 тонно-кілометрів брутто електровозної тяги вантажного руху;
- 1000 тонно-кілометрів брутто тепловозної тяги вантажного руху;
- 1 кілометр станційної інфраструктури протягом години;
- 1 відправлена (навантажена) тонна;
- вартість 1 кг палива;
- вартість 1 кВт-год. електроенергії.

Для пасажирських перевезень:

- 1 вагоно-кілометр пасажирських вагонів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;
- 1 вагоно-кілометр пасажирських вагонів, що курсують у приміському сполученні;
- 1 вагоно-година пасажирських вагонів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;
- 1 вагоно-година пасажирських вагонів, що курсують у приміському сполученні;
- 1 вагоно-година в русі пасажирських вагонів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;
- 1 вагоно-година в русі пасажирських вагонів, що курсують у приміському сполученні;
- 1 вагоно-кілометр багажних вагонів;
- 1 вагоно-година багажних вагонів;
- 1 електровозо-кілометр пасажирського руху;
- 1 електровозо-година пасажирського руху;
- 1 тепловозо-кілометр пасажирського руху;
- 1 тепловозо-година пасажирського руху;
- 1 бригадо-година локомотивних бригад пасажирських поїздів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;
- 1 бригадо-година локомотивних бригад пасажирських поїздів, що курсують у приміському сполученні, при електровозній тязі;
- 1 бригадо-година локомотивних бригад пасажирських поїздів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях, при тепловозній тязі;
- 1 бригадо-година локомотивних бригад пасажирських поїздів, що курсують у приміському сполученні, при тепловозній тязі;
- 1 вагоно-кілометр електропоїздів, що курсують у приміському сполученні;
- 1 вагоно-кілометр електропоїздів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;
- 1 вагоно-кілометр дизель-поїздів, що курсують у приміському сполученні;
- 1 вагоно-кілометр дизель-поїздів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;
- 1 вагоно-година електропоїздів, що курсують у

приміському сполученні;

– 1 вагоно-година електропоїздів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;

– 1 вагоно-година дизель-поїздів, що курсують у приміському сполученні;

– 1 вагоно-година дизель-поїздів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;

– 1 бригадо-година роботи локомотивних бригад електропоїздів, що курсують у приміському сполученні;

– 1 бригадо-година роботи локомотивних бригад електропоїздів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;

– 1 бригадо-година роботи локомотивних бригад дизель-поїздів, що курсують у приміському сполученні;

– 1 бригадо-година роботи локомотивних бригад дизель-поїздів, що курсують у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;

– 1 година роботи маневрового тепловоза у пасажирському русі;

– 1 годину роботи маневрового електровоза у пасажирському русі;

– 1000 тонно-кілометрів брутто електровозної тяги пасажирського руху;

– 1000 тонно-кілометрів брутто моторвагонної тяги;

– 1000 тонно-кілометрів брутто тепловозної тяги пасажирського руху;

– 1000 тонно-кілометрів брутто дизельних поїздів;

– 1 кілометр станційної інфраструктури впродовж години у пасаж. русі;

– 1 відправлений пасажир у внутрішньому (крім приміського) та міжнародному сполученнях;

– 1 відправлений пасажир у приміському сполученні;

– вартість 1 кг палива;

– вартість 1 кВт-год. електроенергії.

Аналіз складу витрат, віднесених на калькуляційні вимірники, свідчить про необхідність коригування

$$e_{S,i} = \frac{e_{S,0} \cdot L_{S,0} \cdot 365 \cdot 24 - \Delta E_{st,i} - \Delta E_{s.st,i} - \Delta E_{el.st,i} - \Delta E_{in,i}}{L_{S,i} \cdot 365 \cdot 24}, \quad (3)$$

де $e_{S,i}$ – скоригована одинична витратна ставка на 1 кілометр станційної інфраструктури протягом години і-го варіанту;

$e_{S,0}$ – одинична витратна ставка на 1 кілометр станційної інфраструктури протягом години базового варіанту (в середніх умовах);

$L_{S,0}$ – розгорнута довжина станційних колій базового варіанту;

$L_{S,i}$ – розгорнута довжина станційних колій і-го варіанту;

$\Delta E_{st,i}$ – економія витрат колійного господарства з утримання та ремонту станційних колій і-го варіанту в порівнянні з базовим;

$\Delta E_{s.st,i}$ – економія витрат господарства сигналізації

одиничних витратних ставок, пов'язаних з утриманням об'єктів інфраструктури, оскільки певні стратегії управління малодіяльними ділянками призводять до значних змін у цих об'єктах. Основними з таких вимірників є 1000 тонно-кілометрів брутто (в частині витрат з утримання та ремонту головних колій та пристроїв сигналізації), використання 1 км станційної інфраструктури протягом години (в частині витрат з утримання та ремонту станційних колій та пристроїв сигналізації та зв'язку) та 1 електровозо-кілометр (в частині витрат з утримання та ремонту контактної мережі та пристроїв електропостачання).

Для коригування одиничної витратної ставки на 1000 тонно-кілометрів брутто може бути використана формула:

$$e_{pl,i} = \frac{e_{pl,0} \cdot \sum PL_{br,0} - \Delta E_{kol,i} - \Delta E_{s,i}}{\sum PL_{br,i}}, \quad (2)$$

де $e_{pl,i}$ – скоригована одинична витратна ставка на 1000 тонно-кілометрів брутто і-го варіанту;

$e_{pl,0}$ – одинична витратна ставка на 1000 тонно-кілометрів брутто базового варіанту (в середніх умовах);

$\sum PL_{br,0}$ – тонно-кілометри брутто базового варіанту;

$\sum PL_{br,i}$ – тонно-кілометри брутто і-го варіанту;

$\Delta E_{kol,i}$ – економія витрат колійного господарства з утримання та ремонту головних колій і-го варіанту в порівнянні з базовим;

$\Delta E_{s,i}$ – економія витрат господарства сигналізації та зв'язку з утримання та ремонту пристроїв сигналізації та централізації на головних коліях і-го варіанту в порівнянні з базовим.

Коригування одиничної витратної ставки з використання 1 кілометра станційної інфраструктури впродовж години проводиться за формулою:

та зв'язку з утримання та ремонту пристроїв сигналізації, централізації та зв'язку на станційних коліях і-го варіанту в порівнянні з базовим;

$\Delta E_{el.st,i}$ – економія витрат господарства електропостачання з утримання та ремонту контактної мережі та пристроїв електропостачання на станційних коліях і-го варіанту в порівнянні з базовим;

$\Delta E_{in,i}$ – економія витрат інших господарств, віднесених на вказаний вимірник, і-го варіанту в порівнянні з базовим.

Для коригування одиничної витратної ставки на 1 електровозо-кілометр може бути використана формула:

$$e_{el,i} = \frac{e_{el,0} \cdot \sum MS_0 - \Delta E_{el,i}}{\sum MS_i}, \quad (4)$$

де $e_{el,i}$ – скоригована одинична витратна ставка на 1 електровозо-кілометр i -го варіанту; $e_{el,0}$ – одинична витратна ставка на 1 електровозо-кілометр базового варіанту (в середніх умовах);

$\sum MS_0$ – електровозо-кілометри загального пробігу базового варіанту;

$\sum MS_i$ – електровозо-кілометри загального пробігу i -го варіанту;

$\Delta E_{el,i}$ – економія витрат господарства електропостачання з утримання та ремонту контактної мережі та пристроїв електропостачання головних колій i -го варіанту в порівнянні з базовим.

ВИСНОВКИ

Для визначення величин калькуляційних вимірників за варіантами використовуються відомі співвідношення системи показників експлуатаційної роботи. При цьому експлуатаційні витрати та собівартість вантажних перевезень прийнято визначати на 1000 т-км експлуатаційних, пасажирських перевезень – на 1000 пас-км. Вибір калькуляційних вимірників і встановлення

зв'язку з ними мають велике значення, від чого залежать точність і достовірність результатів розрахунку. Однак це складна і трудомістка робота, оскільки виробничий процес на залізничному транспорті є багатоплановим і різноманітним і тому існує багатоваріантний характер зв'язку витрат з вимірниками.

Список використаних джерел

1. Гненний О.М. Визначення ставки дисконту на базі імовірнісної моделі інвестиційного ринку [Текст] / О.М. Гненний // Розвиток економічних методів управління національною економікою та економікою підприємства: зб. наук. праць ДонДУУ. – Донецьк: ДонДУУ, 2012. – С. 72-83.
2. Економіка залізничного транспорту: Підручник [Текст]/за ред. Ю.Ф. Кулаєва, Ю.С. Бараша, М.В. Гненного; ДНУЗТ ім. академіка В. Лазаряна.– Дніпропетровськ, 2014. – 480 с.
3. Себестоимость железнодорожных перевозок: Учебник для вузов ж.-д. транспорта/ Н.Г. Смехова, А.И. Купоров, Ю.Н. Кожевников и др.; Под ред. Н.Г. Смеховой и А.И. Купорова. – М.: Маршрут, 2003. – 494 с.

Аудиторська фірма «Аналітик» пропонує аутсорсинг бухгалтерських послуг!

Аутсорсинг бухгалтерського обліку — це передача ведення бухгалтерського обліку сторонній фірмі.

Які ж переваги аутсорсингу бухгалтерських послуг?**1. Значна (!) економія коштів на ведення бухобліку:**

- економія за бухгалтерські послуги, за які **Ви нам платитимете принаймні на 1000 гривень менше, ніж штатному бухгалтеру;**
- економія на програмне забезпечення (1С, Медок, Ліга Закон тощо);
- економія на утримання офісу, комп'ютерної техніки.

2. Відтепер податкові та інші інспекції — це наші проблеми!

Ми беремо на себе повну матеріальну відповідальність за якість наданих бухгалтерських послуг, включаючи можливі санкції.

3. З нами Ви можете забути про головний біль з постійними пошуками бухгалтера, який у будь-який час може піти від Вас на іншу роботу.**4. Ми не йдемо у відпустку та не беремо лікарняний. Наша фірма справді гарантує безперервне та якісне ведення бухгалтерського обліку.**

І нарешті — з нами Ви не тільки отримаєте якісні бухгалтерські послуги. За додатковою домовленістю ми забезпечимо Вас необхідними податковими, юридичними консультаціями, аудиторськими послугами різного характеру.

Все що Вам потрібно — це:

- періодично передавати нам первинну бухгалтерську документацію;
- щомісячно отримувати від нас інформацію про податки та інші обов'язкові платежі;
- укласти із нами договір.

Зробіть вибір, вигідний для Вас!

(044)278-05-88

(097)178-90-89

(066)178-20-42

www.af-analitik.com.ua